

บทที่ 5

ปัญหาและอุปสรรคทางภาษาในการพัฒนาตราสารหนี้ในประเทศไทย

จากที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติของการจัดเก็บภาษีเกี่ยวกับตราสารหนี้ในกรณีต่าง ๆ ดังปรากฏในบทที่ 3 พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีดังกล่าวเกิดขึ้นหลายประการที่ควรนำมาพิจารณาและหาแนวทางแก้ไข ซึ่งปัญหาบางประการเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตและได้รับการแก้ไขแล้วในปัจจุบัน แต่ปัญหาบางปัญหายังคงเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนได้แบ่งการพิจารณาเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. ปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติของกฎหมาย
2. ปัญหาที่เกิดจากการพยายามหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บภาษี
3. ปัญหาการขาดมาตรฐานในการจัดเก็บภาษีสำหรับตราสารหนี้
4. ปัญหาความเหมาะสมในการจัดเก็บภาษี
5. ปัญหาในการจัดเก็บภาษีหุ้นกู้ที่ออกควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant)

ปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติของกฎหมาย

ในประมวลรัษฎากรได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับตราสารหนี้อยู่ในหลายมาตราด้วยกัน ซึ่งการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับตราสารหนี้ดังกล่าวบัญญัติไว้ในลักษณะค่อนข้างซับซ้อนยากแก่การทำความเข้าใจ อีกทั้งบทบัญญัติในบางมาตรายังมีความไม่ชัดเจน ซึ่งการบัญญัติกฎหมายภาษีที่มีความไม่ชัดเจนนี้จะก่อให้เกิดปัญหาความไม่แน่นอนในการเสียภาษี อันเป็นการขัดกับหลักในการจัดเก็บภาษีที่ดีในเรื่องของหลักความแน่นอน อาจก่อให้เกิดผลเป็นการหลีกเลี่ยงภาษีทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ดังนั้น จึงควรบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจน อาทิเช่น ประเด็นปัญหาที่จะกล่าวต่อไปนี้

1. ก่อนวันที่ 20 กันยายน 2538 ก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากรที่ 30/2538 เรื่อง ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอน

กับราคาจำหน่ายตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ตามมาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวล
 รัษฎากร เคยมีปัญหาในการตีความถึงวัตถุประสงค์การเก็บภาษีเงินได้ประเภทส่วนลดตามบท
 บัญญัติมาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวลรัษฎากร เพราะสามารถตีความถึงขอบเขตในการจัด
 เก็บภาษีได้ 2 นัย ดังนี้

นัยแรก สามารถพิจารณาได้ว่าการเก็บภาษีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)
 (ก) มุ่งเน้นที่จะเก็บภาษีกับตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ออกโดยมีส่วนลดในการขาย
 ทุก ๆ ครั้ง ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ เป็นการขายครั้งใดที่ก่อให้เกิดผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคา
 จำหน่าย

นัยที่สอง สามารถพิจารณาได้ว่าการเก็บภาษีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40
 (4)(ก) มุ่งเน้นที่จะเก็บภาษีกับตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ออกโดยมีส่วนลดเฉพาะกรณี
 เป็นการขายครั้งแรกให้กับบุคคลธรรมดาในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอนเท่านั้น ส่วนการขายครั้ง
 ต่อ ๆ ไป แม้จะขายต่ำกว่าราคาไถ่ถอนก็ไม่ต้องเสียภาษีตามมาตรา 40 (4) (ก) อีก

เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาถึงความเหมาะสมในการจัดเก็บภาษีส่วนลดดังกล่าว
 ผู้เขียนจะแยกพิจารณาให้เห็นถึงผลของความแตกต่างในการพิจารณาตีความวัตถุประสงค์ของ
 กฎหมายที่แตกต่างกันดังนี้คือ

กรณีที่ 1 หากตีความให้มีการเก็บภาษีกับผู้มีเงินได้ส่วนลดทุก ๆ ทอด (ตามนัย
 ความหมายแรก) ผลก็คือจะทำให้เกิดการเก็บภาษีซ้ำซ้อน ยกตัวอย่างเช่น

ผู้เขียน :- การตีความมาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวลรัษฎากรต่างกันเนื่อง
 จากการตีความขยายคำว่า "ครั้งแรก" ต่างกัน กล่าวคือ ในกรณีแรกตีความว่า "ครั้งแรก"
 ขยายตัวบุคคลว่าเฉพาะบุคคลธรรมดาคนแรกเท่านั้นที่ได้รับผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคา
 จำหน่าย ฯลฯ จึงถือเป็นส่วนลด แต่ในกรณีที่ตีความว่า "ครั้งแรก" ไม่ได้ขยายตัวบุคคลธรรมดา
 เท่านั้น แต่หมายถึงลักษณะการกระทำว่า หากการขายในครั้งแรกเป็นการขายโดยมีผลต่างใน
 ราคาดังกล่าวแล้ว หากมีการขายตราสารหนี้ฉบับดังกล่าวในครั้งต่อไปย่อมตกอยู่ภายใต้บังคับ
 มาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวลรัษฎากรทุกกรณีด้วยเช่นกัน

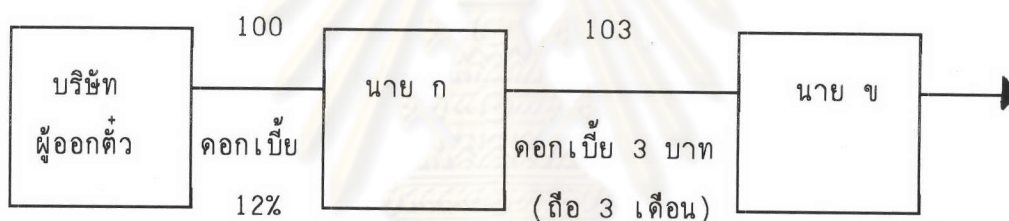
ตัวอย่างที่ 1

บริษัทผู้ออกตั๋ว	ก	ข	ค	
100	90	95	98	100
ส่วนลด	(10)	(5)	(2)	
-ผลต่างระหว่าง	(100-90)	(100-95)	(100-98)	
ราคาได้ถอนกับ				
ราคาจำหน่าย				

ก่อนที่จะทำความเข้าใจถึงตัวอย่างดังกล่าว จะต้องทำความเข้าใจถึงความหมายของคำว่า ส่วนลดตามมาตรา 40 (4) (ก) ก่อนว่า "ส่วนลด" หมายถึง ผลต่างระหว่างราคาได้ถอนกับราคาจำหน่าย ดังนั้น จากแผนภาพข้างต้น แสดงให้เห็นถึงตั๋วเงินซึ่งมีราคาหน้าตั๋ว 100 บาท เมื่อนาย ก. ชื้อมาในราคา 90 บาท นาย ก. จะต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 15 % จากส่วนลดที่คำนวณได้ 10 บาท ทั้งนี้ ตามมาตรา 50 (2) (จ) และหากต่อมา นาย ก. ขายตั๋วดังกล่าวให้แก่ นาย ข. ในราคา 95 บาท หากพิจารณาว่าเงินได้ส่วนลดสามารถเกิดได้ในการขายทุก ๆ ครั้งแล้ว ส่วนลดที่ นาย ข. ได้รับจะถือเป็นเงินได้ส่วนลดขึ้นอีก 5 บาท $(100 - 95)$ ซึ่งหาก นาย ข. ต้องเสียภาษี 15% จากเงินส่วนลดอีก 5 บาท จะเห็นว่าเป็นการเก็บภาษีที่ซ้ำซ้อน ทั้งนี้ เนื่องจากจำนวนเงินส่วนลด 5 บาทนั้น เป็นจำนวนเดียวกับจำนวนส่วนลด 10 บาท ที่นาย ก. ได้ถูกหักภาษีไว้แล้วส่วนหนึ่ง ซึ่งสามารถอธิบายให้เห็นได้ชัดเจนเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับการขายตั๋วเงินที่มีดอกเบี้ยยค้ำรับ และตามที่ได้อธิบายไว้ในบทข้างต้นแล้วว่า แท้ที่จริงแล้วในทางการเงินส่วนลดก็มีลักษณะเป็นการให้ผลตอบแทนในการใช้เงินอย่างหนึ่งอันมีลักษณะทำนองเดียวกับการให้ดอกเบี้ยย ดังนั้น การที่ออกตั๋วโดยมีส่วนลด 10 บาทนั้น เปรียบเสมือนการออกตั๋วโดยมีการให้ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยย 10 บาท เช่นกัน ต่างกันตรงที่กรณีของส่วนลดนั้นมีลักษณะคล้ายเป็นการให้ผลตอบแทนการใช้เงินทั้งหมดในขณะที่ผู้ออกตราสารได้ขายตราสารนี้ดังกล่าว เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บภาษีกรมสรรพากรจึงกำหนดให้เก็บภาษีจากจำนวนส่วนลดทั้งหมดทันทีที่มีการออกตั๋วเงินหรือตราสารนี้ที่มีส่วนลดดังกล่าว แม้ว่าในทางภาษีการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาควรถือตามเกณฑ์เงินสด โดยถือว่าเงินได้เกิดขึ้นเมื่อมีการได้ถอนตั๋วในราคาเต็มมูลค่าของ

ราคาที่ตราไว้ ณ วันไถ่ถอน ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับกรณีของดอกเบียที่จะเก็บภาษีต่อเมื่อ ดอกเบียนั้นถึงกำหนดชำระในแต่ละงวดตลอดอายุของตราสาร ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อนำวิธีการเก็บภาษีของส่วนลดมาเทียบกับวิธีการเก็บภาษีของดอกเบียแล้ว จะเห็นว่าการขายตั๋วเงิน หรือตราสารหนี้ที่มีดอกเบียค้างจ่ายอยู่นั้นกรมสรรพากรจะไม่เก็บภาษีจากยอดดอกเบียที่ค้างจ่ายจากผู้ขายจนกว่าจะถึงกำหนดจ่ายดอกเบีย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดภาวะภาษีซ้ำซ้อน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึง ตัวเงินซึ่งมีราคาหน้าตั๋ว 100 บาท มีอายุ 5 ปี อัตราดอกเบียร้อยละ 12 ต่อปี มีกำหนดจ่ายดอกเบียปีละ 2 ครั้ง ในวันที่ 30 มิถุนายน กับ 31 ธันวาคม ของทุกปี หากนาย ก. ซื้อตัวดังกล่าวมาในราคา 100 บาท ถือไว้ได้ 3 เดือน จึงขายต่อให้นาย ข. ในราคา 103 บาท เช่นนี้ นาย ก. ไม่ต้องเสียภาษีในส่วนของ

ผู้เขียนเห็นว่า วิธีการเก็บภาษีดอกเบียของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังมีใช้วิธีการจัดเก็บภาษีที่ดี ทั้งนี้ เนื่องจากการเก็บภาษีดอกเบียในลักษณะดังกล่าวจะมีผลทำให้ผู้ซื้อต้องรับภาระภาษีในส่วนของดอกเบียทั้งจำนวน (รวมดอกเบียค้างจ่ายในส่วนของผู้ขายกับดอกเบียที่คำนวณตามระยะเวลาที่ถือครองในส่วนของผู้ซื้อ) และผู้ขายซึ่งเป็นผู้รับดอกเบียค้างจ่ายนั้นก็ไม่ต้องเสียภาษีแต่อย่างใด ซึ่งการเก็บภาษีวิธีนี้เป็นที่ขัดกับหลักการในการจัดเก็บภาษีที่ดี เพราะที่ถูกลแล้วรัฐควรจัดเก็บภาษีกับผู้ที่มีเงินได้ เฉพาะในส่วนที่ถือได้ว่าเป็นการเพิ่มอำนาจทางเศรษฐกิจของบุคคลนั้น ๆ เท่านั้น

3 บาท ที่ได้รับ ซึ่งคำนวณจากอัตราดอกเบี้ย 12 % ระยะเวลา 3 เดือน คิดเป็นเงิน 3 บาท เพราะดอกเบี้ยจะถูกเก็บภาษีต่อเมื่อจ่ายดอกเบี้ยแล้วเท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะคำนวณโดยใช้เกณฑ์เงินสด ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติในประมวลรัษฎากร มาตรา 39 ที่กำหนดให้เสียภาษีเฉพาะจากประโยชน์ที่ได้รับแล้วเท่านั้น จะเห็นได้ว่าการที่กรมสรรพากรวางแนวการเก็บภาษีไว้เช่นนี้ เนื่องจากไม่ต้องการให้เกิดการเก็บภาษีซ้ำซ้อน และเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บภาษี กล่าวคือ หากกรมสรรพากรเก็บภาษีทันทีจากเงินดอกเบี้ยค้างรับ นาย ก. จะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 15 ของจำนวนเงินดอกเบี้ยค้างรับ 3 บาท และเมื่อถึงกำหนดจ่ายดอกเบี้ยเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน นาย ข. ซึ่งเป็นผู้ถือตัว จะได้รับดอกเบี้ย 6 บาท จากผู้ออกตัวซึ่งคำนวณจากอัตราดอกเบี้ย 12% ระยะเวลา 6 เดือน คิดเป็นเงิน 6 บาท นาย ข. จะถูกเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 15 ของเงินดอกเบี้ยที่ได้รับ (6 บาท) จะเห็นว่ากรณีนี้หากเก็บภาษีจากดอกเบี้ยค้างรับแล้วจะทำให้มีการเสียภาษีซ้ำซ้อนใน ส่วนของ 3 บาท ที่นาย ก. ได้รับไปแล้ว

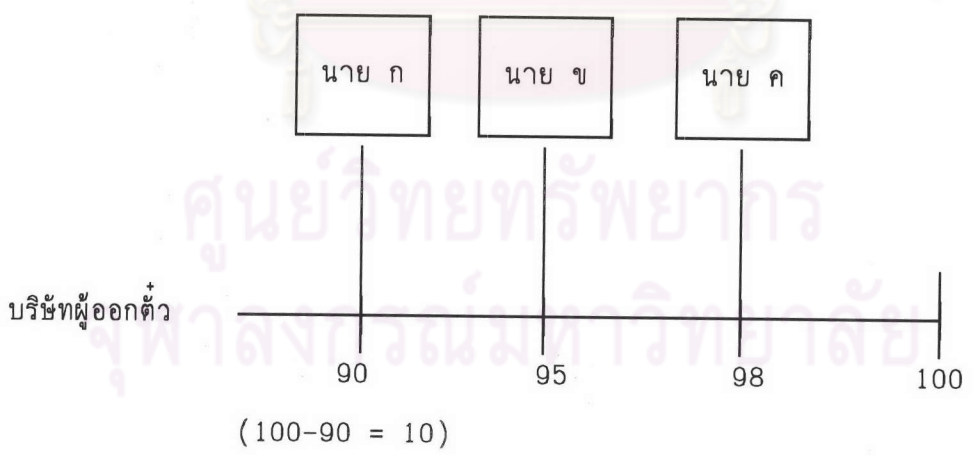
จากตัวอย่างดังกล่าวหากพิจารณาเทียบกับเรื่องการเก็บภาษีส่วนลดในทุก ๆ ทอด นั้น จะเห็นว่าในกรณีส่วนลดหากเก็บภาษีจากส่วนลดที่เกิดขึ้นทุก ๆ ทอดก็จะทำให้เกิดการเสียภาษีซ้ำซ้อนเช่นเดียวกับการเก็บภาษีดอกเบี้ยค้างรับ ยิ่งมีการโอนมากขึ้นเท่าไรกรมสรรพากร จะเก็บภาษีจากส่วนลดได้มากขึ้นเท่านั้น อย่างเช่น กรณีนี้แทนที่กรมสรรพากรจะเก็บภาษีจากส่วนลดที่เกิดขึ้นจริงจากราคาจำหน่ายกับราคาไถ่ถอนที่คำนวณจากการซื้อขายครั้งแรก 10 บาท แต่เมื่อมีการโอนขายหลายทอดมากขึ้นจะเห็นว่าจากตัวอย่างที่ 1 ข้างต้น กรมสรรพากรสามารถเก็บภาษีจากส่วนลดได้จากฐานเงินได้ 17 บาท (10+5+2) เช่นเดียวกับกรณีการเก็บภาษีจากดอกเบี้ยค้างรับเช่นกัน

จากแนวทางการตีความข้างต้นจะเห็นว่า หากตีความตามนัยความหมายแรกที่มีมุ่งเน้นเก็บภาษีส่วนลดที่เกิดขึ้นทุกๆ ครั้งแล้วบทบัญญัติในมาตรา 40 (4)(ก) นี้ อาจทำให้เกิดภาระภาษีที่ซ้ำซ้อนเนื่องจากมีภาระจากการเก็บภาษีในส่วนลดของผู้มีเงินได้ทุกทอด โดยไม่มีมาตรการให้ผู้มีเงินได้ส่วนลดทอดหลังสามารถนำภาษีที่ถูกเก็บในทอดแรก ๆ นั้น มาเครดิตออกจากภาษีที่ต้องเสียไป ต่างกับวิธีการเก็บภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกาถึงแม้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาจะใช้วิธีการเก็บภาษีกับผู้มีเงินได้ส่วนลดในทุก ๆ ทอด แต่ก็ได้วางระบบในการจัดเก็บภาษีเพื่อป้องกันการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนโดยกำหนดให้เก็บภาษีเงินได้ส่วนลดสำหรับบุคคลธรรมดาต่อเมื่อมีการขายหรือไถ่ถอนตัวเท่านั้น และกำหนดวิธีการคำนวณหาฐานเงินได้ที่จะนำมาคิดภาษีโดยคำนวณเทียบกับระยะเวลาที่ถือครองเพื่อหาส่วนเพิ่มของส่วนลดที่ถือเป็นเงินได้ของแต่ละ

ละบุคคลแต่หากขายได้เกินกว่าส่วนลดที่คำนวณได้ตามระยะเวลาแล้ว จำนวนส่วนที่เกินดังกล่าว จะถูกจัดเก็บภาษีในฐานะเป็นกำไรจากการขาย (Long or Short Term Capital Gain) จะเห็นว่าการเก็บภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่ทำให้เกิดปัญหาการเก็บภาษีซ้ำซ้อนจากฐานส่วนลดกับส่วนลดและส่วนลดกับผลได้จากทุนหรือ Capital gain และเป็นการจัดเก็บภาษีที่มีความเป็นธรรมที่สุด เพราะเป็นการเก็บจากผู้มีเงินได้ที่แท้จริงตามลักษณะของเงินได้ที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละบุคคล

กรณีที่ 2 หากตีความให้มีการเก็บภาษีกับผู้มีเงินได้ส่วนลดเฉพาะทอดแรกผลจะก่อให้เกิดความสับสนในการจัดเก็บภาษีและเป็นการขจัดปัญหาเรื่องการเก็บภาษีซ้ำซ้อน โดยถือว่าผู้รับซื้อลดตัวทอดแรกเป็นผู้มีเงินได้ทั้งจำนวน แต่อาจจะขัดกับหลักความเป็นธรรมเนื่องจากว่าผู้ที่ต้องรับภาระภาษีทั้งหมดตกแก่ผู้ซื้อลดตัวแรกเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่านาย ก จะเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีจากเงินได้ส่วนลด (10 บาท) ทั้งหมดเพียงคนเดียวในอัตราร้อยละ 15 ของเงินได้ส่วนลด 10 บาท

ทันทีที่นาย ก ซื้อตัวจากบริษัทผู้ออกตัว ส่วนผู้ซื้อตัวรายต่อ ๆ ไปจะไม่มีภาระภาษีใด ๆ ทั้งสิ้น ผลในการจัดเก็บภาษีโดยวิธีดังกล่าวจะก่อให้เกิดความง่ายและสะดวกในการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากร

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาถึงผลความแตกต่างระหว่างการจัดเก็บภาษีส่วนลดในทุก ๆ ทอดกับการจัดเก็บภาษีส่วนลดเฉพาะในทอดแรกทอดเดียว นั้น จะเห็นว่าการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการจัดเก็บภาษีควรพิจารณาใน 2 ด้าน ดังนี้

ในด้านของผู้ลงทุนหรือผู้มีเงินได้

หากต้องการเก็บภาษีในทุก ๆ ทอดที่มีการโอนเปลี่ยนมือ ควรกำหนดให้ผู้ลงทุนทุกทอด เสียภาษีจากส่วนลดเฉพาะในส่วนที่ถือเป็นเงินได้ของตนที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากระยะเวลาการถือครอง เพราะจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้เสียภาษีมากยิ่งขึ้น และตามหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีจะต้องพิจารณาถึงความสามารถในการเสียภาษีของผู้มีเงินได้ แต่สำหรับแนวคิดในการเก็บภาษีส่วนลดจากผู้มีเงินได้คนแรกเพียงคนเดียวนั้น อาจไม่เป็นธรรมกับผู้ซื้อรายแรก เพราะผู้ซื้อรายแรกจะต้องรับภาระภาษีทันที 15 % ของส่วนลดทั้งจำนวนทันทีทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้รับเงินได้จริง และเมื่อมีการโอนขายต่อบุคคลรายอื่น ๆ จะเห็นว่าแม้ผู้โอนจะสามารถเฉลี่ยภาระภาษีเข้าในต้นทุนการขายให้กับผู้รับโอนรายต่อไปได้ก็ตาม แต่เนื่องจากผู้รับโอนรายต่อ ๆ ได้รับความยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีจากส่วนลดและผลได้จากทุน (Capital gains) ดังนั้น เท่ากับว่าผู้รับโอนรายต่อไปต้องรับภาระภาษีจากส่วนลดในอัตราร้อยละ 15 เท่ากับจำนวนที่ผู้ซื้อคนแรก ผลักภาระมาให้ โดยผู้รับโอนรายต่อ ๆ มาไม่มีทางเลือกที่จะเลือกนำเงินได้ดังกล่าวไปรวมคำนวณกับเงินได้อื่น ๆ ซึ่งเท่ากับเป็นการบังคับให้ผู้รับโอนรายต่อ ๆ มาใช้สิทธิในการเลือกเสียภาษี

ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 196 (พ.ศ. 2538) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2538 กำหนดให้ตราสารหนี้ที่ได้รับการประทับตราว่าหักภาษี ณ ที่จ่าย จากเงินได้ของบุคคลธรรมดาที่เป็นผู้ทรงคนแรกไว้แล้ว ตามมาตรา 50 (2)(ค) แห่งประมวลรัษฎากรนั้น จะได้รับยกเว้นภาษีสำหรับผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ใด ๆ ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก

ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 48 (3) (ข) ในอัตราร้อยละ 15 เสมอ โดยไม่สามารถใช้สิทธิเลือกเสียภาษีตามวิธีการตามปกติได้ ซึ่งหากผู้มีเงินได้เป็นผู้มีรายได้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษีต่ำกว่าร้อยละ 15 ก็จะเสียเปรียบผู้มีเงินได้มาก

ในด้านสรรพากรผู้จัดเก็บภาษี

หากใช้วิธีการจัดเก็บภาษีในทุก ๆ ทอด จะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอย่างมากเนื่องจากการโอนตราสารหนี้สามารถโอนลอยได้โดยไม่ต้องมีการสลักหลังโอนแต่อย่างไร เพราะในเรื่องของส่วนลดไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องระบุลงในตราสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นการโอนลอยกันระหว่างบุคคลธรรมดาด้วยกัน ดังนั้น สรรพากรอาจไม่สามารถจัดเก็บภาษีจากกรณีที่มีการโอนลอยนี้ได้ และการที่จะกำหนดให้จัดเก็บภาษีจากส่วนลดที่เพิ่มขึ้นในส่วนของผู้ถือแต่ละรายก็อาจเป็นไปได้ยากเพราะนอกจากจะหาตัวผู้โอนไม่ได้ดังกล่าวแล้ว ยังเป็นการยุ่งยากที่จะต้องคำนวณหาส่วนลดที่เกิดจากผู้รับโอนแต่ละราย ดังนั้น วิธีการจัดเก็บภาษีส่วนลดทุกทอดจากผู้รับโอนแต่ละรายแม้จะเป็นวิธีที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกจัดเก็บภาษีมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาถึงหลักประสิทธิภาพในการบริหารการจัดเก็บภาษีในปัจจุบันแล้ว จะเห็นว่าการจัดเก็บภาษีโดยวิธีดังกล่าวอาจทำให้กรมสรรพากรไม่สามารถจัดเก็บภาษีจากผู้รับโอนลอยได้ และยังเป็นวิธีที่ต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บมาก ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการจัดเก็บเพียงทอดแรกทอดเดียวแล้วจะเห็นว่าแม้จะมีความไม่เป็นธรรมบ้างแต่ก็เป็นวิธีที่เหมาะสมเพราะเป็นวิธีที่มีผลเสียเกิดขึ้นน้อยกว่าก็เป็นได้ ปัจจุบันปัญหาเรื่องการตีความมาตรา 40 (4)(ก) แห่งประมวลรัษฎากรได้หมดไป เมื่อกรมสรรพากรได้มีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากรที่ 30/2538 เรื่อง ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ตามมาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งได้มีการพิจารณาในการประชุมครั้งที่ 34/2538 ในวันที่ 29 สิงหาคม 2538 โดยคณะกรรมการ

โดยปกติมาตรา 48 (3) (ข) แห่งประมวลรัษฎากรกำหนดให้ผู้มีเงินได้ประเภทผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลเป็นผู้ออก สามารถเลือกเสียภาษีในอัตราร้อยละ 15 ของเงินได้โดยไม่ต้องนำไปรวมคำนวณภาษีกับเงินได้ประเภทอื่นตอนสิ้นปี

วินิจฉัยภาษีอากรได้ตีความ เพื่อกำหนดขอบเขตของเงินได้พึงประเมินประเภทส่วนลดตามมาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวลรัษฎากรไว้ว่า "ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้พึงประเมินซึ่งเป็นผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก และมีการจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอนตามมาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวลรัษฎากร หมายถึง บุคคลธรรมดาคนแรกที่ซื้อตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ ไม่ว่าจะได้ซื้อตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่เป็นผู้ออกตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้หรือไม่"

ผลจากการตีความของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ากรมสรรพากรมุ่งเน้นที่จะเก็บภาษีเฉพาะ กรณีส่วนลดที่เกิดกับบุคคลธรรมดาคนแรกที่เข้ามาซื้อขายตราสารหนี้เท่านั้น ดังนั้น ปัญหาในการตีความมาตรา 40 (4) (ก) ในเรื่องขอบเขตการเก็บภาษีสำหรับเงินได้ประเภทส่วนลดสำหรับบุคคลธรรมดาในอดีตจึงหมดไป

2. ปัญหาการตีความกฎกระทรวงฉบับที่ 196 (พ.ศ. 2538) เนื่องจากว่ากฎกระทรวงฉบับที่ 196 ได้กำหนดให้ยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้พึงประเมินดังต่อไปนี้

"(ก) ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาซื้อตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ใด ๆ ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออกและมีการจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน แต่ไม่รวมถึงกรณีผู้มีเงินได้ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ซึ่งเป็นผู้ที่บุคคลธรรมดาเป็นผู้ทรงคนแรก

ผู้เขียน : - ในเรื่องการตีความหมายของการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้ประเภทผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายนั้น ปัจจุบันแม้จะมีความชัดเจนยิ่งขึ้นเนื่องจากการตีความของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากร เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2538 แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีดังกล่าวเป็นเพียงแต่การใช้อำนาจบริหารของกรมสรรพากรในการตีความเพื่อหาข้อยุติในกรณีที่ประมวลรัษฎากรบัญญัติไว้ไม่ชัดเจน โดยที่คำวินิจฉัยดังกล่าวไม่มีผลเป็นการล้มล้างกฎหมายและไม่ผูกพันที่ศาลจะต้องพิพากษาตามคำวินิจฉัยดังกล่าว ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าปัญหาดังกล่าวยังมีได้ถูกขจัดไปโดยสิ้นเชิง

(ข) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ใดๆ ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก

ในกรณีที่เงินได้พึงประเมินตามวรรคหนึ่งเกิดจากตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่มีการจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน จะต้องเป็นกรณีที่ได้มีการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย จากเงินได้ของบุคคลธรรมดาที่เป็นผู้ทรงคนแรกไว้แล้วตามมาตรา 50 (2)

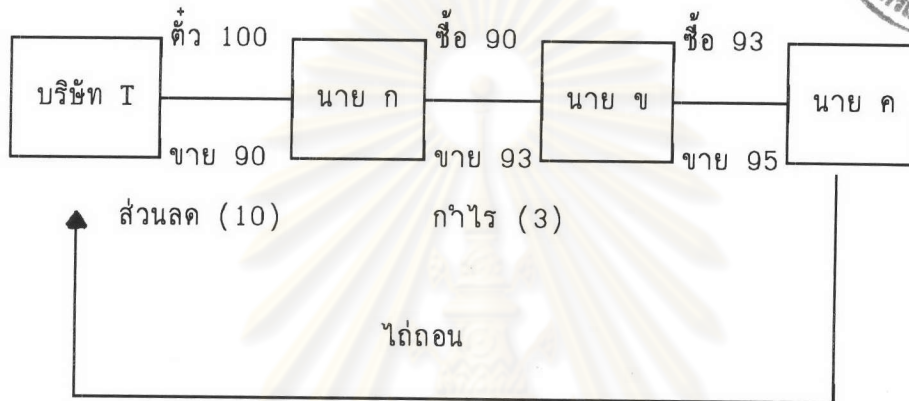
(ค) แห่งประมวลรัษฎากร และผู้จ่ายเงินได้ได้ประทับตราว่าได้หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายไว้บนตราสารแล้วเท่านั้น"

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า เป็นบทบัญญัติที่เขียนไว้ในลักษณะค่อนข้างซับซ้อนยากแก่การทำความเข้าใจ เมื่อนำมาพิจารณาแล้วอาจทำให้สงสัยว่าข้อความที่ว่า "ในกรณีที่เงินได้พึงประเมินตามวรรคหนึ่ง เกิดจากตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่มีการจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน" นั้น ผู้ร่างกฎหมายมีวัตถุประสงค์ที่จะนำมายกกฎกระทรวงฉบับที่ 196 ทั้ง (ก) และ (ข) หรือต้องการให้มีผลเป็นการขยาย (ข) เท่านั้น ซึ่งกรณีดังกล่าวหากตีความว่าผู้ร่างกฎหมายประสงค์ให้ข้อความดังกล่าวขยาย (ข) เท่านั้น ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์จากการไถ่ถอนตัวเงินหรือตราสารหนี้จะได้รับการยกเว้นภาษีโดยที่ไม่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายตามมาตรา 50 (2)(ค) แห่งประมวลรัษฎากรและได้ประทับตราว่าได้หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายไว้แล้ว

จากการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ในการออกกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว โดยท่านผู้รู้จากกรมสรรพากร ทำให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการออกกฎกระทรวงฉบับ 196 ว่าประสงค์จะวางแนวทางการเก็บภาษีตราสารหนี้เฉพาะดอกเบี้ยและส่วนลดเท่านั้น ส่วนกำไรจากโอนได้รับยกเว้นภาษี จากการชี้แจงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ข้อความที่ว่า "ในกรณีที่เงินได้พึงประเมินตามวรรคหนึ่ง....." ขยายทั้ง (ก) และ (ข) จึงสามารถสรุปได้ว่า บทบัญญัติตามกฎกระทรวงฉบับที่ 196 (ก) บัญญัติไว้เพื่อวัตถุประสงค์ยกเว้นภาษีในกรณีที่บุคคลธรรมดาที่มีชื่อผู้ทรงคนแรกได้ถือตราสารหนี้จนถึงกำหนดไถ่ถอนและเกิดผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาซื้อตราสารหนี้ดังกล่าว ซึ่งกรมสรรพากรตีความผลต่างดังกล่าวมีลักษณะเป็นเงินได้ทำนองเดียวกับดอกเบี้ยดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ข้างต้น ดังนั้น โดยปกติเงินได้ดังกล่าวควรจะต้องถูกจัดเก็บภาษีเพราะถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวลรัษฎากรอีกครั้งหนึ่ง (หลังจากผู้ซื้อซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาคนแรกถูกหักภาษี 15% สำหรับส่วนลดทั้งจำนวนไปแล้ว) แต่การตีความเช่นนั้นจะทำให้เกิดการเสียภาษีซ้ำซ้อน กฎกระทรวงฉบับที่ 196 จึงบัญญัติยกเว้นภาษีในส่วนของผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาซื้อตราสารหนี้ดังกล่าว จากที่ผู้เขียน

อธิบายไว้ข้างต้นเพื่อให้เห็นถึงตัวอย่างที่ชัดเจนขึ้น ผู้เขียนจะแสดงให้เห็นตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

ผลต่างระหว่างราคาเงินกู้กับราคาซื้อตัว (100-90=7)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า นาย ก บุคคลธรรมดาผู้ซื้อตัวเงินรายแรกจะต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย ในอัตรา 15% จากส่วนผลที่ได้รับ (100-90=10) ส่วนนาย ข ผู้รับซื้อตัวเงินต่อจากนาย ก จะได้รับกำไรจากการโอน (93-90=3) ซึ่งจะได้รับยกเว้นตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 196 ข้อ 1 (ข) โดยมีเงื่อนไขว่าตัวเงินดังกล่าวจะต้องผ่านการประทับตราว่าได้หักภาษี ณ ที่จ่ายตามมาตรา 50 (2) (ค) แห่งประมวลรัษฎากรไว้แล้ว ส่วนนาย ค ซึ่งซื้อตัวเงินจากนาย ข ในราคา 95 บาท ถือว่าเงินถึงกำหนดและได้นำตัวไปไถ่ถอน ในราคา 100 บาท จะเห็นว่า นาย ค ผู้ไถ่ถอนตัวเงินจะได้รับผลต่างจากราคาไถ่ถอนกับราคาซื้อตัวเงิน (100-93=7) จะได้รับยกเว้นภาษีตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 196 ข้อ 1 (ก)

ปัญหาที่เกิดจากการพยายามหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บภาษี

ในอดีตการจัดเก็บภาษีเงินได้จากตราสารหนี้ ยังมีการจัดการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนบางประการ กรมสรรพากรได้พยายามที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวโดยออกมาตรการต่าง ๆ ทางภาษี

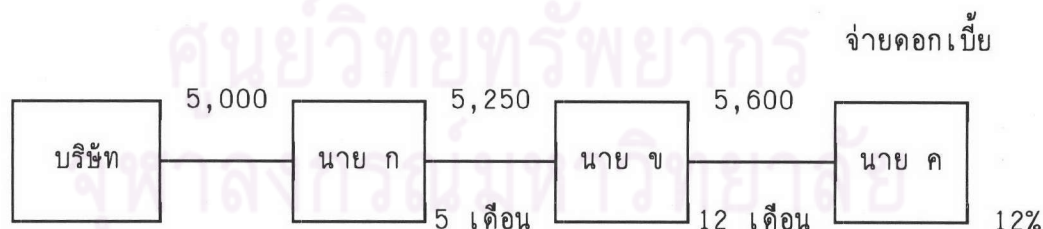
แต่การแก้ปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาขึ้นใหม่ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากการพยายามหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บภาษีเงินได้

บุคคลธรรมดา

จากบทที่ 3 จะเห็นว่าตราสารหนี้จะถูกเก็บภาษีตามมาตรา 40 (4)(ก) ในเรื่องของดอกเบี้ยและส่วนลด และอาจจะถูกเก็บภาษีตามมาตรา 40 (4) (ข) ในเรื่องของผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนตราสารหนี้เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน หรือที่เรียกว่า Capital gains ได้อีกในกรณีที่ตัวมีส่วนลดและไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขตามกฎกระทรวงฉบับที่ 196 แต่ก่อนจะกล่าวถึงสภาพปัญหาที่เกิดจากการพยายามหลีกเลี่ยงการจัดเก็บภาษีเงินได้จากตราสารหนี้ที่มีภาวะภาษีซ้ำซ้อน ผู้เขียนจะแสดงให้เห็นถึงความซ้ำซ้อนของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของดอกเบี้ยและกำไรจากการโอนที่อาจเกิดขึ้นในอดีต เนื่องจากในทางปฏิบัติเป็นที่ทราบกันว่า ราคาของตราสารหนี้สามารถคำนวณได้จากระยะเวลาในการถือตราสารหนี้กับอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ในตราสารเป็นสำคัญ ดังนั้น การขายตราสารหนี้ผู้ขายมักกำหนดราคาขายจากจำนวนดอกเบี้ยค้างรับในตราสารเป็นฐานในการกำหนดราคาซื้อขายซึ่งถ้าหากบัญชีให้มีการเก็บภาษีจากดอกเบี้ย ส่วนลดและกำไรจากการขายตราสารหนี้จะก่อให้เกิดภาวะภาษีซ้ำซ้อนดังสามารถอธิบายได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เช่น

เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2530 นาย ก ซื้อหุ้นกู้ในราคา 5,000 บาท กำหนดอายุการไถ่ถอน 5 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี กำหนดจ่ายดอกเบี้ยปีละครั้ง หากนาย ก ถือหุ้นกูดังกล่าวไว้จนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2530 (รวม 5 เดือน) จึงโอนขายให้นาย ข ในราคา 5,250 บาท ซึ่งเป็นราคาต้นทุนรวมดอกเบี้ยค้างรับ $(5,000 \times 12/100 \times 5/12 = 250)$ ต่อมาวันที่ 31 ตุลาคม 2530 นาย ข จึงโอนขายให้แก่ นาย ค ในราคา 5,600 บาท

ซึ่งคิดจากดอกเบี้ยค้างรับเช่นกัน ($5,000 \times 12/100 \times 12/12 = 600$) จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า นาย ก. มีภาระภาษีดังนี้

$$\begin{aligned} \text{นาย ก. เสียภาษีจากกำไร} &= 5,250 - 5,000 \\ &= 250 \text{ บาท} \end{aligned}$$

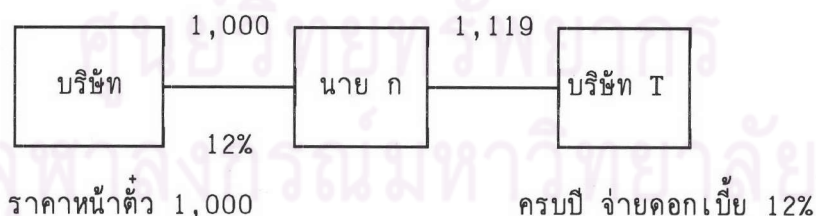
$$\begin{aligned} \text{นาย ข. เสียภาษีจากกำไร} &= 5,600 - 5,250 \\ &= 350 \text{ บาท} \end{aligned}$$

$$\text{นาย ค. เสียภาษีดอกเบี้ยจ่าย} = 600 \text{ บาท}$$

จะเห็นว่าดอกเบี้ยค้างรับที่แฝงอยู่ในรูปกำไรจากการโอนตราสารหนี้จะต้องถูกจัดเก็บภาษีแล้วในขณะที่มีการโอนแต่ละทอด และเมื่อถึงกำหนดจ่ายดอกเบี้ย ผู้ซื้อตราสารหนี้ที่ได้รับดอกเบี้ยจะต้องถูกหักภาษีสำหรับดอกเบี้ยรับทั้งจำนวนอีกครั้งหนึ่ง

แต่อย่างไรก็ตาม การยกเว้นการเก็บภาษีจากกำไรจากการโอนนั้น ผู้เขียนเห็นว่า วิธีการดังกล่าวแม้จะเป็นวิธีที่สามารถขจัดปัญหาการเก็บภาษีซ้ำซ้อนได้บางส่วนแต่วิธีการดังกล่าวยังเป็นหนทางนำไปสู่การเลี่ยงภาษีได้ง่าย กล่าวคือ ในกรณีของตราสารหนี้ที่มีดอกเบี้ย ผู้ลงทุนจะเลี่ยงภาษีโดยพยายามเปลี่ยนดอกเบี้ยให้เป็นกำไรจากการขาย ซึ่งสามารถทำได้โดยดึงนิติบุคคลเข้ามาขึ้นกลางก่อนมีการจ่ายดอกเบี้ย ดังแสดงให้เห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างเช่น

นาย ก. ซื้อตัวเงินราคา 1,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 12% ต่อปี จ่ายดอกเบี้ยปีละ 1 ครั้ง มีกำหนดอายุการไถ่ถอน 1 ปี ดังนั้น ก่อนถึงกำหนดจ่ายดอกเบี้ย นาย ก. สามารถเปลี่ยนดอกเบี้ยให้เป็นกำไร เพื่อประโยชน์ในการยกเว้นภาษีโดยการขายตัวเงินให้กับบริษัท T จากการขายตัวเงินได้รับยกเว้นภาษีส่วนบริษัท T เมื่อซื้อตัวเงินมาในราคา 1,119 บาท ย่อมซึ่งเป็นนิติบุคคลไทยในราคา 1,119 บาท จะเห็นว่านาย ก. ไม่ต้องเสียภาษีเนื่องจากกำไร

ลงบันทึกเป็นต้นทุนทั้งจำนวน และเมื่อบริษัท T ได้รับการไถ่ถอนหุ้นกู้พร้อมดอกเบี้ยในราคา 1120 บาท จะเห็นว่าบริษัท T จะเสียภาษีจากส่วนต่างของรายรับและรายจ่ายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (1,120 - 1,119 บาท) ทำให้รัฐไม่สามารถจัดเก็บภาษีได้เต็มที่ นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงหลักในการจัดเก็บภาษีที่ดีแล้ว จะเห็นว่าวิธีการดังกล่าวยังเป็นวิธีการจัดเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม ทั้งนี้ เพราะการยกเว้นการเก็บภาษีกำไรจากการโอนทำให้ผู้มีเงินได้ที่แฝงอยู่ในรูปดอกเบี้ยค้างรับจะหลุดพ้นจากภาระการเสียภาษี ทั้งนี้ เพราะกำไรจากการโอนที่คิดจากดอกเบี้ยค้างรับจะได้รับยกเว้นภาษี ส่วนผู้มีเงินได้ที่ได้รับดอกเบี้ยจ่ายจากผู้ออกตราสารกลับต้องเป็นผู้แบกรับภาระภาษีทั้งจำนวนแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งการยกเว้นภาษีจากกำไรนั้นก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมทางภาษี เนื่องจากหลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีกำหนดให้เงินได้ทุกประเภทจะต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน

จากวิธีการจัดเก็บภาษีของประเทศไทยเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับวิธีการจัดเก็บภาษีของประเทศไทยแล้วจะเห็นว่าปัญหาในเรื่องความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บภาษีจะไม่มี การเกิดขึ้นได้เลย ทั้งนี้ เพราะประเทศไทยจะจัดเก็บภาษีจากเงินได้ทั้ง 3 ประเภท คือ ดอกเบี้ย ส่วนลด และกำไรจากการโอน โดยเก็บตามสัดส่วนของเงินได้ที่เกิดขึ้น รายละเอียดดังปรากฏในบทที่ 4

2. ปัญหาที่เกิดจากพยายามหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บภาษีธุรกิจ เฉพาะ

ปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะนี้ จะเกิดจากปัญหาการยกเลิกภาษีการค้าเดิม ทั้งนี้ เนื่องจากเดิมในขณะที่ใช้ภาษีการค้านั้นได้มีการเก็บภาษีการค้าในอัตราร้อยละ 3.3 จากครั้งที่มีการโอนเปลี่ยนมือตามมูลค่าที่ตราไว้รวมกับกำไรที่เกิดขึ้นอันเป็นการเสียภาษีซ้ำซ้อนไม่จงใจให้เกิดการลงทุน ต่อมาจึงได้มีการประกาศกฎหมายยกเว้นภาษีการค้าให้แก่เงินได้จากการขายหลักทรัพย์ ซึ่งเมื่อเปลี่ยนมาใช้ภาษีธุรกิจเฉพาะ เนื่องจากภาษีธุรกิจเฉพาะไม่มีการยกเว้นภาษีให้แก่เงินได้จากกำไรจากการขายหลักทรัพย์ จึงก่อให้เกิด

ปัจจุบันกำไรจากการโอนตราสารหนี้ทุกชนิดจะได้รับยกเว้นภาษีตามกฎกระทรวงฉบับที่ 196 (พ.ศ. 2538)

ประมวลรัษฎากร มาตรา 91/5

เกิดปัญหาการเสียภาษีซ้ำซ้อน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ตั้งได้อธิบายไว้ใน 2.1 ข้างต้น ตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย คือ สถาบันการเงินต่าง ๆ หรือกิจการที่ซื้อตราสารหนี้มาภายหลังจากที่ตราสารหนี้ดังกล่าว ได้จำหน่ายครั้งแรกในราคาที่ย่อมมีดอกเบี้ยค้างรับแฝงอยู่ ดอกเบี้ยค้างรับดังกล่าวมักถูกรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของราคาขาย ทำให้ผู้ขายต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะจากดอกเบี้ยค้างรับในรูปของกำไร (Capital gains) ต่อมาเมื่อสถาบันการเงิน (ผู้ซื้อตราสารหนี้) ได้ถือตราสารหนี้ไว้จนถึงกำหนดชำระดอกเบี้ย สถาบันการเงินดังกล่าวจะได้รับดอกเบี้ยตามอัตราที่ระบุในตราสารหนี้ สถาบันการเงินจะต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะจากดอกเบี้ยรับดังกล่าวทั้งจำนวน ซึ่งกรณีนี้จะเห็นว่าการเก็บภาษีในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดภาวะภาษีซ้ำซ้อนในรูปของดอกเบี้ยที่ได้รับในปัจจุบันกับดอกเบี้ยค้างรับที่แฝงอยู่ในรูปของกำไรจากการขาย (Capital gains) ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เช่น

1 มีค. 37	สถาบัน ก. ซื้อตราสารมูลค่าหน้าตั๋ว	1,000 บาท
	วันครบกำหนด	28 กพ. 2540
	อัตราดอกเบี้ย	12 %
	กำหนดจ่ายดอกเบี้ยทุก ๆ	6 เดือน
31 มีค. 37	สถาบัน ก. ขายตราสารหนี้ให้กับสถาบัน ข.	
	ในราคา $[1,000 + (1,000 \times 12/100 \times 3/12)]$	= 1,040
31 มิย. 37	สถาบัน ข. รับดอกเบี้ยงวดแรก	
	จำนวน $[1,040 \times 12/100 \times 6/12]$	= 60
31 มีค. 37	สถาบัน ข. ขายตราสารหนี้ให้กับสถาบัน ค.	
	ในราคา $[1,000 - 60]$	= 980

ภาวะภาษี

$$\begin{aligned} \text{สถาบัน ก. เสียภาษีจากกำไร} &= [1,040 - 1,000 \times 3.3\%] \\ &= 0.132 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{สถาบัน ข. เสียภาษีจากดอกเบี้ย} &= 60 \times 3.3\% \\ &= 0.198 \end{aligned}$$

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า สถาบัน ข. ต้องเสียภาษีในจำนวนที่สูงกว่าที่ควร ทั้งนี้ เนื่องจากสถาบัน ข. จะต้องเป็นผู้แบกรับภาระภาษีทั้งจำนวนที่คำนวณจากฐานเงินต้น 1,000 บาท สำหรับระยะเวลา 6 เดือน ทั้ง ๆ ที่สถาบัน ข. ถือตราสารไว้เพียงวันเดียวเท่านั้น และถือเป็นการเสียภาษีซ้ำซ้อนกับส่วนดอกเบี้ยค้างรับซึ่งสถาบัน ก. ใช้เป็นฐานในการคำนวณหาราคาตราสารหนี้เพื่อขาย ซึ่งสถาบัน ก. ผู้ขายได้เสียภาษีจากดอกเบี้ยค้างรับไปแล้วในฐานะเป็นกำไรจากการขาย ดังนั้น แนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ สามารถทำได้ 2 วิธีดังนี้คือ

1. กำหนดให้ยกเว้นการเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะในส่วนของดอกเบี้ยและส่วนลดโดยให้เก็บภาษีเฉพาะในส่วนของกำไรที่เกิดจากการโอนเท่านั้น แต่การใช้วิธีดังกล่าวอาจทำให้รัฐขาดรายได้ หากว่าตราสารหนี้นั้นไม่มีการโอนเกิดขึ้น

2. กำหนดให้เก็บภาษีธุรกิจเฉพาะจากดอกเบี้ย และกำไรจากการขาย โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าดอกเบี้ยที่ได้รับอันจะต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะนั้น หมายถึง จำนวนดอกเบี้ยที่คำนวณได้ตามระยะเวลาที่ถือครองเท่านั้น ซึ่งในเรื่องนี้ถือเป็นการจัดเก็บภาษีที่สอดคล้องกับวิธีการทางบัญชี เนื่องจากว่าตามมาตรฐานการบัญชีไทยนั้นสามารถคำนวณดอกเบี้ยจากระยะเวลาที่ถือครองได้อยู่แล้ว (CLEAN PRICE)

ซึ่งปัจจุบันกรมสรรพากรได้ออกคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากรที่ 31/2538 กำหนดให้เก็บภาษีจากดอกเบี้ยส่วนที่คำนวณตามระยะเวลาที่ถือครองตราสารหนี้เท่านั้น โดยกำหนดให้การคำนวณฐานภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับรายรับประเภทดอกเบี้ยตามมาตรา 91/5 แห่งประมวลรัษฎากร หมายถึง จำนวนดอกเบี้ยส่วนที่คำนวณตามระยะเวลาที่สถาบันการเงินถือตราสารหนี้เท่านั้น ไม่รวมถึงดอกเบี้ยค้างรับซึ่งแฝงอยู่ในขณะได้รับตราสารหนี้มายังดอกเบี้ยค้างรับดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนของต้นทุนในการคำนวณดอกเบี้ย

กรมสรรพากรจึงได้ออกคำวินิจฉัยภาษีอากรที่ 31/2538 เพื่อขจัดปัญหาการเสีย

ภาษีธุรกิจเฉพาะที่ซื้อสำหรับเงินได้ประเภทดอกเบี้ย อย่างไรก็ตาม ปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อราคาขายตราสารหนี้ไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงอัตราดอกเบี้ยค้างรับที่แฝงอยู่จริง ทั้งนี้ เพราะอาจมีบางกรณีและผู้ถือตราสารหนี้สามารถขายตราสารหนี้ได้ในราคาสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ในตราสาร ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นส่วนเกินที่คำนวณได้จากอัตราดอกเบี้ยค้างรับที่แฝงอยู่เมื่อคำนวณตามอัตราดอกเบี้ยหน้าตัวตามระยะเวลาที่ถือครองกับราคาขายตราสารหนี้จะต้องถูกนำมาคำนวณเป็นที่เสียภาษีธุรกิจเฉพาะในส่วนของกำไรจากการขายตราสารหนี้ด้วยเช่นกัน

เนื่องจากผลตอบแทนของตราสารหนี้นอกจากจะอยู่ในรูปของดอกเบี้ยแล้ว ผู้ออกตราสารหนี้ยังอาจกำหนดผลตอบแทนในตราสารหนี้ในรูปของการให้ส่วนลดได้อีกด้วย ซึ่งในเรื่องของส่วนลดนั้นกรมสรรพากรมิได้มีแนวคำวินิจฉัยเช่นเดียวกับกรณีดอกเบี้ยค้างรับ จึงเกิดปัญหาการเสียภาษีซื้อซื้อดังจะ เห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ เช่น เพื่อแสดงให้เห็นถึงความซื้อซื้อในกรณีตราสารที่มีผลตอบแทนในรูปส่วนลด จะต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะหรือไม่อย่างไร และจะต้องเสียภาษีบน CAPITAL GAIN ซื้อซื้อกับส่วนลดที่เก็บไปแล้วทั้งจำนวนหรือไม่

1 มีค. 37	สถาบัน ก. ซื้อตราสารมูลค่าหน้าตัว	1,000 บาท
	อายุตราสาร	3 ปี
	ที่อัตรารับซื้อลด	10 %
16 มีค. 37	สถาบัน ก. ขายตราสารนี้ให้กับสถาบัน ข.	
	ที่อัตรารับซื้อลด	10 %
31 มีค. 37	สถาบัน ข. ขายตราสารนี้ให้กับสถาบัน ค.	
	ที่อัตรารับซื้อลด	10 %

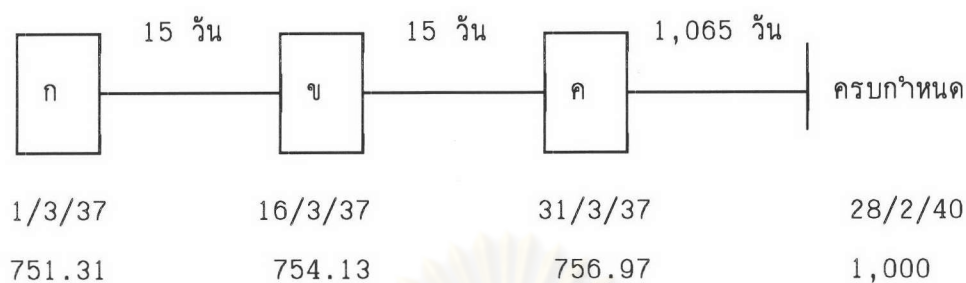
การบันทึบบัญชี

$$\begin{aligned}
 1 \text{ มีค. } 37 \text{ สถาบัน ก. ซื้อที่ราคา} &= 1,000 / (1 + 0.10)^3 \\
 &= 751.31 \\
 \text{ส่วนลด} &= 248.69
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 16 \text{ มีค. } 37 \text{ สถาบัน ก. ขายตราสารให้แก่สถาบัน ข.} \\
 \text{ที่ราคา} &= 1,000 / (1 + (0.10 \times 350 / 365)) (1 + 0.10)^2 \\
 &= 754.13 \text{ บาท} \\
 \text{สถาบัน ก. บันทึก CAPITAL GAIN} &= 754.13 - 751.31 \\
 \text{กำไรจากการขาย} &= 2.82 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 31 \text{ มีค. } 37 \text{ สถาบัน ข. ขายตราสารให้แก่สถาบัน ค.} \\
 \text{ที่ราคา} &= 1,000 / (1 + (0.10 \times 335 / 365)) (1 + 0.10)^2 \\
 &= 756.97 \text{ บาท} \\
 \text{สถาบัน ข. บันทึกส่วนลด} &= 1,000 - 754.13 \\
 \text{ส่วนลด} &= 245.87 \text{ บาท} \\
 \text{สถาบัน ข. บันทึก CAPITAL GAIN} &= 756.97 - 754.13 \\
 \text{กำไรจากการขาย} &= 2.84 \text{ บาท} \\
 \text{สถาบัน ค. บันทึกส่วนลด} &= 1,000 - 756.97 \\
 \text{ส่วนลด} &= 243.03 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

เมื่อสิ้นเดือน (31 มีค. 37) สถาบันที่มีการรับซื้อลดตราสารคือสถาบัน ก. และ ข. ต้องรับรู้รายได้จากส่วนลดและเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ 3.3% และถ้าหากขายก่อนสิ้นเดือน สถาบัน ก. และสถาบัน ข. จะต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ 3.3% โดยคิดจาก CAPITAL GAIN อีก ส่วนสถาบัน ค. ที่ยังไม่ได้ขายตราสารออกไป จะต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ 3.3% โดยคิดจากส่วนลดดังจะเห็นได้ดังนี้

ภาระภาษีเมื่อสิ้นเดือนมีนาคม		ภาษีธุรกิจเฉพาะ (บาท)
สถาบัน ก.	เสียภาษีจากกำไร (0.033*2.82)	0.09
	เสียภาษีจากส่วนลด (0.033*248.69)	8.21
สถาบัน ข.	เสียภาษีจากกำไร (0.033*2.84)	0.09
	เสียภาษีจากส่วนลด (0.033*245.87)	8.11
สถาบัน ค.	ส่วนลด (0.033*243.03)	8.02

จะเห็นว่าการเก็บภาษีดังกล่าว สถาบัน ก. และ ข. จะถูกเก็บภาษีซ้ำซ้อนใน ส่วนของ Capital gains และส่วนลด และส่วนลดซ้ำซ้อนกับส่วนลด ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า จากวิธีการคำนวณภาษีธุรกิจเฉพาะในปัจจุบัน หากกรมสรรพากรจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะจาก ทุกทอดที่มีการซื้อขายคิดจาก Capital gains และจากส่วนลดเมื่อกำหนดได้ถอนแล้ว เท่านั้น ก็จะทำให้สามารถจัดปัญหาเรื่องการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนได้ จากตัวอย่างข้างต้นผลก็คือ กรมสรรพากรจะสามารถเก็บภาษีได้ดังนี้คือ

		ภาษีธุรกิจเฉพาะ (บาท)
สถาบัน ก.	เสียภาษีจากกำไร (0.033*2.82)	0.09
สถาบัน ข.	เสียภาษีจากกำไร (0.033*2.84)	0.09
(หมายเหตุ ส่วนลดจะเสียเมื่อถึงกำหนดได้ถอนแล้วเท่านั้น)		

จะเห็นได้ว่าสถาบัน ก และ ข จะเสียภาษีเพียงครั้งเดียวเมื่อขายโดยคำนวณ ฐานภาษีจากผลต่างราคาซื้อขายมากกว่าราคาที่ขายไป และสถาบัน ค จะเสียภาษีอีกครั้งเมื่อขาย หรือได้ถอนตัวแล้วเท่านั้น จึงไม่เกิดการเสียภาษีซ้ำซ้อนในรูปแบบของส่วนลดแต่อย่างใด

ปัญหาการขาดมาตรฐานในการจัดเก็บภาษีตราสารหนี้

ในโครงสร้างภาษีตราสารการเงินในปัจจุบัน ผลตอบแทนจากตราสารการเงินที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นดอกเบี๊ยะ เงินปันผล และกำไรส่วนทุน แต่ยังมีภาระภาษีแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทของตราสาร ผู้ออก ผู้ลงทุน เช่น การเสียภาษีในอัตราคงที่ร้อยละ 15 ของเงินได้ สำหรับภาษีดอกเบี๊ยะเงินฝาก หรือการเลือกเสียภาษีในอัตราคงที่ร้อยละ 15 ของเงินได้หรือรวมกับรายได้อื่น เพื่อกำหนดภาษีปลายปีในอัตราก้าวหน้า หรือลักษณะการเสียภาษีที่เปลี่ยนแปลงไป ตามนโยบายของรัฐบาล อาทิเช่น ภาษีพันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการยกเว้นภาษีให้กับกรณีต่าง ๆ เช่น การยกเว้นภาษีดอกเบี๊ยะจากตราสารที่ออกโดยองค์กรที่รัฐต้องการสนับสนุน การยกเว้นภาษีกำไรส่วนทุนของหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ ปัจจุบันดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบภาษียุ่งยากไม่เป็นธรรมและการตัดสินใจลงทุนในตราสารการเงินต่าง ๆ กระทำได้ไม่ถนัดนัก

ปัจจุบันภาระภาษีของตราสารหนี้มีการจัดเก็บค่อนข้างซับซ้อนแตกต่างกัน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใด ๆ ก็ตาม ทำให้ผู้ลงทุนในตราสารหนี้ซึ่งประกอบด้วยผู้ลงทุนประเภทสถาบันและผู้ลงทุนประเภทบุคคลธรรมดา ไม่เข้าใจถึงภาระภาษีในการลงทุนในตราสารหนี้มากนัก เนื่องจากความซับซ้อน และความแตกต่างในการจัดเก็บภาษีในตราสารหนี้แต่ละประเภทนั่นเอง ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในการจัดเก็บภาษีไม่ว่าจะเป็นกรณีของประเภทตราสารหนี้ชนิดเดียวกันที่มีเงินได้ลักษณะเช่นเดียวกันแต่เก็บภาษีต่างกัน หรือในลักษณะของตราสารหนี้ต่างชนิดกันแต่มีเงินได้ประเภทเดียวกันแต่เก็บภาษีต่างกันซึ่งสามารถแยกอธิบายให้เห็นได้ดังนี้คือ

1. ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างในการจัดเก็บภาษีของตราสารหนี้ชนิดเดียวกันที่มีเงินได้ในลักษณะเช่นเดียวกันแต่มีภาระภาษีแตกต่างกัน

1.1 ในแง่บุคคลธรรมดา ปัจจุบันภาระภาษีสำหรับเงินได้ประเภทส่วนลดหรือผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายสำหรับผู้ลงทุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจะถูกเก็บภาษีทันที ณ ขณะที่มีการให้ส่วนลดโดยมีลักษณะเป็นการจัดเก็บภาษีล่วงหน้า (upfront) ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของส่วนลดเมื่อเทียบกับดอกเบี๊ยะแล้ว จะเห็นว่าส่วนลดมีลักษณะที่ไม่แตกต่างไปจากเงินได้ประเภทดอกเบี๊ยะ เพราะต่างก็เป็นผลประโยชน์ที่ผู้ให้กู้ยืมได้รับเป็นการ

ตอบแทนการให้กู้ยืม หรือจะทำความเข้าใจง่ายขึ้น ว่าเป็นการเก็บค่าธรรมเนียมการยืมเงิน เช่นเดียวกันเพียงแต่มองกันคนละด้าน กล่าวคือ ส่วนลดเป็นอัตราที่คิดจากเงินทั้งสิ้นที่ได้รับเมื่อถึงกำหนด เช่น นาย ก ซื้อตั๋วเงินราคา 90 บาท จากราคาหน้าตั๋ว 100 บาท ได้รับส่วนลด 10 บาท (หรือคิดเป็นอัตราร้อยละ 10 ของเงินต้น 100 บาทที่จะได้รับเมื่อถึงกำหนดได้ถอน) ส่วนดอกเบี้ยคิดเป็นอัตราที่คิดจากเงินลงทุนเมื่อซื้อตราสาร ตามตัวอย่างที่กล่าวมาดอกเบี้ย 10 บาท จะคิดเป็นอัตราร้อยละ 11.11 โดยคิดจากเงินต้น 90 บาท ดังนั้น เมื่อส่วนลดและดอกเบี้ยเป็นเงินได้ที่มีลักษณะเดียวกัน ปัญหาที่ควรนำมาพิจารณาคือ เหตุใดประมวลรัษฎากรจึงกำหนดให้ผู้ลงทุนในตราสารหนี้ที่มีส่วนลด ต้องรับภาระภาษีก่อนผู้ลงทุนที่ลงทุนในตราสารหนี้ที่มีดอกเบี้ย เพราะการกำหนดดังกล่าวทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในทางภาษี

ตัวอย่างเช่น ในแง่ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาถ้าผู้ใดซื้อตั๋วเงินเป็นราคา 90 บาท ในปี 2538 ซึ่งเมื่อครบกำหนดขึ้นเงินตามตั๋ว 100 บาท ในปี 2539 หรือมีส่วนลด 10 บาท ถือว่าเป็นรายได้ของปี 2538 จะเป็นธรรมหรือไม่ ถ้าเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงที่เหมือนกันแต่เรียกชื่อต่างกัน ในกรณีดอกเบี้ยซึ่งเกิดจากการซื้อตั๋วเงินในปี 2538 ราคา 90 บาท มีดอกเบี้ยร้อยละ 11.11 และได้รับชำระเงินต้น 90 บาท กับดอกเบี้ยอีก 10 บาท ถือว่าเป็นรายได้ของปี 2539 เป็นต้น

1.2 ในแง่นิติบุคคล ในแง่ภาษีเงินได้นิติบุคคล ปัญหาไม่น่าจะมีเพราะถือตามเกณฑ์สิทธิ (Accrual Basis) โดยเฉลี่ยรายได้ไม่ว่าจะเป็นส่วนลดหรือดอกเบี้ยตามอายุของตราสารหนี้ คือ รับรู้รายได้ตามเดือนที่ซึ่งกำหนดในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี จากตัวอย่างข้างต้นหากใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเกณฑ์ในการรับรู้รายได้ ถือว่าเป็นรายได้เดือนละ (100 หารด้วย 12) เท่ากับ 8.333 บาท ซึ่งน่าจะถูกต้องแล้ว แต่ปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อมีผู้แปลความว่า ในกรณีที่ใช้เกณฑ์สิทธิก็กิจการจะต้องถือว่ารายได้ต้องรับรู้ทั้งหมดเมื่อมีการซื้อตราสารหนี้ นั้น ซึ่งปัจจุบันมีผู้ปฏิบัติในการรับรู้รายได้โดยใช้เกณฑ์สิทธิทั้งสองกรณีดังกล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นหาก กรมสรรพากรจะวางแนวปฏิบัติที่ชัดเจนถึงความหมายของการใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเกณฑ์ในการรับรู้ถึงเงินได้ส่วนลดดังกล่าว ที่กล่าวเช่นนี้เพราะปัจจุบันผู้เขียนเห็นว่าแนวทางการตีความของกรมสรรพากรยังขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เนื่องจากในหลาย ๆ กรณีกรมสรรพากรอาจตีความให้แตกต่างไปจากหลักเกณฑ์ที่วางไว้เป็นการทั่วไป ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสาเหตุเพื่อความเหมาะสมในบางกรณี หรือเพื่อความสะดวกและง่ายต่อผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือแม้กระทั่งต่อกรมสรรพากรเอง

2. ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างในการ เก็บภาษีสำหรับตราสารหนี้ชนิดเดียวกัน หรือต่างชนิดกัน ซึ่งมี เงินได้ประเภทเดียวกันแต่มีวิธีการจัด เก็บภาษีต่างกัน

จากปัญหาที่นำเสนอในข้อ 1 ยังมีปัญหาที่เกิดจากการจัดเก็บภาษี เงินได้ที่มีลักษณะ หลากหลายแตกต่างกัน กล่าวคือ เมื่อเกิดเงินได้ชนิดเดียวกันแต่กลับมีภาระภาษีที่ต่างกัน เช่น ภาระภาษีที่แตกต่างกันระหว่างบัตรเงินฝากที่ออกโดยธนาคาร กับบัตรเงินฝากที่ออกโดยบริษัท เงินทุน ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ข้างต้นว่า ดอกเบี้ยที่เกิดจากบัตรเงินฝากที่ออกโดย ธนาคารผู้มีเงินได้มีสิทธิเลือกเสียภาษีเงินได้ในอัตราร้อยละ 15 ของเงินได้โดยไม่ต้องนำไป รวมคำนวณกับเงินได้อื่น ส่วนดอกเบี้ยที่เกิดจากบัตรเงินฝากที่ออกโดยบริษัท เงินทุนยังมีปัญหา เนื่องจากไม่เข้าลักษณะของ "ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักร" ตามความมาตรา 48 (3)(ก) เป็นผลให้บัตรเงินฝากที่ออกโดยบริษัท เงินทุนไม่ได้รับสิทธิที่จะเลือกเสียภาษีเงินได้ ของบัตรเงินฝากที่ออกโดยธนาคาร หรือความแตกต่างในเรื่องของภาระภาษีหัก ณ ที่จ่าย เช่น คำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป. 4/2528 กำหนดให้ธนาคาร บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และ บริษัทที่ประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ซึ่งเป็นผู้จ่าย เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (4)(ก) แห่งประมวลรัษฎากร เฉพาะที่เป็นดอกเบี้ยเงินฝากกับดอกเบี้ยตัวเงินให้กับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน นิติบุคคลที่ประกอบกิจการในประเทศไทย ทำการหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 1% จะเห็นว่าการ หักภาษี ณ ที่จ่ายในกรณีดังกล่าว เป็นการเลือกปฏิบัติเฉพาะดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินฝากกับดอกเบี้ย ตัวเงินเท่านั้น ไม่รวมถึงตราสารหนี้อื่นที่กิจการดังกล่าวเป็นผู้ออก อาทิเช่น บัตรเงินฝาก หรือ NCD เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีคำสั่งของกรมสรรพากรที่ ป 26/2534 ซึ่งกำหนดยกเว้น ภาษีธุรกิจเฉพาะให้เฉพาะกับดอกเบี้ยเงินฝากและดอกเบี้ยตัวเงินเท่านั้น รายละเอียดดังกล่าว ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ในหัวข้อเรื่องการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตราสารหนี้

นอกจากนี้ยังมีตราสารหนี้บางประเภทที่ได้รับยกเว้นภาษี เนื่องจากระยะเวลาใน การออกตราสารหรือกำหนดเงื่อนไขในการจัดเก็บภาษีแตกต่างกัน การจัดเก็บภาษีในลักษณะดัง กล่าวทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้เสียภาษี และทำให้ผู้ลงทุนไม่สามารถเปรียบเทียบได้ว่า ควรจะลงทุนในตราสารประเภทใดจึงมีผลตอบแทนคุ้มค่าที่สุด เช่น ภาษีดอกเบี้ยพันธบัตรมีความ

หลากหลายแตกต่างกันออกไปตามแต่ภาวะ เศรษฐกิจและนโยบายทางภาษีของรัฐบาล ดังจะเห็นได้จากพันธบัตรแต่ละรุ่นนั้นมีภาระภาษีที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ ภาษีดอกเบียพันธบัตรที่ออกก่อน 2 กุมภาพันธ์ 2529 ได้รับยกเว้นภาษี ในขณะที่ตราสารประเภทอื่นที่ออกในระยะเวลาเดียวกัน จะต้องเสียภาษีสำหรับดอกเบียในอัตราร้อยละ 15 ของดอกเบียที่ได้รับ หรือพันธบัตรบางรุ่นที่กำหนดเงื่อนไขในการพิจารณาเพื่อเก็บภาษีไว้ค่อนข้างซับซ้อน อาทิเช่น พันธบัตรที่ออกในช่วง 1 กุมภาพันธ์ 2529 ถึง 7 พฤศจิกายน 2534 ต้องแยกพิจารณาเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงแรก กำหนดให้ดอกเบียพันธบัตรเฉพาะส่วนที่ไม่เกินจำนวนเงินที่คำนวณได้ตามอัตราดอกเบียเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด ซึ่งใช้บังคับอยู่ ณ วันเริ่มจำหน่ายตามระยะเวลาที่เป็นผู้ทรงพันธบัตร จะได้รับยกเว้นภาษีสำหรับดอกเบียในส่วนดังกล่าว ส่วนช่วงที่สอง คือ ดอกเบียส่วนที่เกินกว่าอัตราดอกเบียเงินฝากที่กำหนดไว้ในช่วงที่หนึ่ง ผู้มีเงินได้ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีตามปกติด้วย จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าภาษีดอกเบียพันธบัตรมีรายละเอียดค่อนข้างซับซ้อนและมีความหลากหลาย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การที่รัฐบาลอ้างเหตุผลนโยบายการวางแผนทางเศรษฐกิจโดยอาศัยมาตรการทางภาษีเป็นเครื่องมือ นั้น แม้จะตรงตามหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีในหลักความยืดหยุ่นที่มุ่งเน้นถึงการเก็บภาษีเพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยกำหนดว่าในภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย รัฐบาลต้องการเงินระดมทุนเพื่อมาฟื้นฟูพัฒนาเศรษฐกิจ และเพื่อเป็นการแข่งขันกับการระดมทุนโดยออกตราสารหนี้ของภาคเอกชน รัฐบาลอาจใช้นโยบายทางภาษีสนับสนุนให้คนมาลงทุนในตราสารหนี้ของรัฐบาล โดยยกเว้นภาษีสำหรับดอกเบีย ในทางกลับกันเมื่อรัฐบาลอยู่ในภาวะเงินเกินดุล รัฐบาลไม่จำเป็นต้องระดมทุนนั้น รัฐบาลไม่จำเป็นต้องใช้นโยบายทางภาษีเพื่อส่งเสริมให้มีการระดมทุนอีกต่อไป รัฐบาลก็จะทำการจัดเก็บภาษีดอกเบียจากตราสารที่ออกโดยรัฐบาลเช่นเดียวกับการจัดเก็บภาษีจากตราสารหนี้อื่น ๆ เป็นต้น เช่นนี้แล้วแม้จะพิจารณาได้ว่าการเก็บภาษีโดยใช้หลักความยืดหยุ่นนั้นเป็นหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี แต่ก็มิใช่ว่า การที่รัฐบาลใช้นโยบายเปลี่ยนแปลงทิศทางการจัดเก็บภาษีโดยอิงกับสภาวะทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบทางด้านอื่น ๆ ทำให้การเปลี่ยนแปลงบทบาทผู้ถือหุ้นในเรื่องการจัดเก็บภาษีบ่อยครั้ง ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ลงทุนในด้านการวางแผนนโยบายทางการเงิน และความสามารถในการติดตามข้อมูลในด้านภาษีที่มีการเปลี่ยนแปลง และยังอาจก่อให้เกิดความสับสนและความไม่แน่นอนในการที่จะลงทุนในตราสารหนี้ ในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่า ที่ผ่านมากกรมสรรพากรมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเก็บภาษีตราสารหนี้ค่อนข้างบ่อย ดังจะเห็นได้จากวิวัฒนาการ

การจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ย ซึ่งการกระทำดังกล่าวนับได้ว่าเป็นการขัดกับหลักการ จัดเก็บภาษีที่ดีในเรื่องของความแน่นอนในการจัดเก็บภาษี รายละเอียดดังกล่าวได้อธิบายไว้แล้วใน บทที่ 3

นอกจากนี้การที่รัฐบาลอ้างถึงการใช้นโยบายในการยกเว้นภาษีเพื่อเป็นแรงจูงใจ ให้คนมาลงทุนในตราสารหนี้ของรัฐบาล หรือเพื่อเป็นการส่งเสริมให้รัฐบาลสามารถกู้ยืมเงินกับ ประชาชนได้ง่ายขึ้นนั้น ผู้เขียนเห็นว่าเหตุผลดังกล่าวยังสามารถกระทำได้โดยวิธีอื่นที่ไม่ต้อง อาศัยนโยบายทางภาษีเพียงแต่รัฐบาลใช้อัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นเป็นแรงจูงใจให้คนหันมาลงทุนใน ตราสารหนี้ของรัฐบาลประกอบกับอาศัยความน่าเชื่อถือในตัวสถาบันผู้ออกตราสาร ก็น่าจะเป็น การเพียงพอแล้ว การกระทำดังกล่าวแม้จะทำให้รัฐบาลมีภาระค่าใช้จ่ายสูงขึ้นก็ตาม แต่เงิน จำนวนดังกล่าว รัฐบาลอาจสามารถหามาใช้คืนได้ในรูปของภาษีที่จัดเก็บจากดอกเบี้ยที่เกิด จากตราสารหนี้ของรัฐบาลดังกล่าว นอกจากนี้จะเป็นการลดความแตกต่างในการจัดเก็บภาษี ของตราสารหนี้ประเภทต่าง ๆ แล้ว การที่รัฐบาลกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ใกล้เคียงกับอัตราดอก เบี้ยของตราสารหนี้ประเภทอื่น ๆ ในท้องตลาดนั้น ยังเป็นการส่งเสริมตลาดตราสารหนี้ โดยถือเป็นการสร้างอัตราดอกเบี้ยอ้างอิง (Benchmark) ให้กับผู้ออกตราสารหนี้ภาคเอกชน ด้วย นอกจากนี้ยังเป็นมาตรการขั้นต้นในการสร้างมาตรฐานในการจัดเก็บภาษีตราสารหนี้ให้ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งในแง่ของผู้ลงทุนในตราสารหนี้ก็จะไม่เกิดความรู้สึกยุ่งยากสับสนใน การพิจารณาถึงภาระภาษีเพื่อตัดสินใจลงทุนในตราสารหนี้แต่ละประเภทต่อไป

ปัญหาความ เหมาะสมในการจัด เก็บภาษี

1. ปัญหาความ เหมาะสมในการจัด เก็บภาษีหุ้นกู้แปลงสภาพ

ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ถึงลักษณะของหุ้นกู้แปลงสภาพ จะเห็นว่าหุ้นกู้แปลงสภาพ นั้นมีลักษณะเป็นตราสารกึ่งหนี้กึ่งทุน กล่าวคือ ก่อนที่ผู้ถือหุ้นกู้แปลงสภาพจะใช้สิทธิแปลงสภาพนั้น หุ้นกู้แปลงสภาพดังกล่าวจะมีลักษณะ เช่นเดียวกับหุ้นกู้ปกติทั่วไป จนกระทั่ง เมื่อผู้ถือหุ้นกู้ใช้สิทธิ แปลงสภาพแล้ว หุ้นกุดังกล่าวจะมีลักษณะ เช่นเดียวกับหุ้นสามัญ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการออกหุ้นกู้ แปลงสภาพ คือ บริษัทอาจมีวัตถุประสงค์ที่จะระดมทุนด้วยหุ้นทุนมาใช้ในการขยายกิจการ แต่ เนื่องจากช่วงเวลาที่ต้องการเงินทุนนั้น สภาพของตลาดยังไม่เหมาะสมต่อการที่จะออกหุ้นทุน

เช่น ช่วงเวลาที่ประชาชนไม่มีความมั่นใจที่จะลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัท อาจเนื่องจากจะ
 ด้รับเงินปันผลต่ำ เป็นต้น บริษัทอาจชะลอการออกหุ้นสามัญไว้ก่อนโดยอาศัยการออกหุ้น
 ด้แปลงสภาพ สำหรับด้านผู้ลงทุนจะพิจารณาในด้านผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย หากเลือก
 ด้ลงทุนเพื่อรับดอกเบี้ยก็จะถือหุ้นกู้ต่อไปและไม่แปลงสภาพเป็นหุ้นสามัญ แต่หากเลือกที่จะ
 ด้ลงทุนในรูปหุ้นสามัญเพื่อรับเงินปันผลก็จะใช้สิทธิแปลงสภาพเป็นหุ้นสามัญตามระยะเวลา และ
 ด้ราคาที่กำหนดได้

โดยทั่วไปผู้ถือหุ้นที่แปลงสภาพสามารถเปลี่ยนสภาพเป็นผู้ถือหุ้นสามัญโดยวิธี ดังนี้

1. การแปลงสภาพด้วยความสมัครใจ (Voluntary Conversion) คือ ผู้
 ด้ถือหุ้นแปลงสภาพยินดีที่จะใช้สิทธิตามที่กำหนดในสัญญา กรณีนี้มักจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ถือหุ้น
 ด้แปลงสภาพเห็นว่าเงินปันผลที่จะได้จากหุ้นสามัญ มีผลตอบแทนสูงกว่าดอกเบี้ยที่จะ
 ด้รับจากหุ้นที่แปลงสภาพ ผู้ถือหุ้นที่แปลงสภาพอาจพิจารณาใช้สิทธิทันที

2. การถูกบังคับให้แปลงสภาพ หรือการเรียกคืน (Call Policy) กรณี
 ด้อาจทำได้โดยบริษัทออกข้อบังคับกำหนดให้ผู้ถือหุ้นที่แปลงสภาพ ต้องใช้สิทธิ
 ด้แปลงสภาพตามที่บริษัทตั้งเป้าหมายไว้ในเวลาและราคาที่กำหนด มิฉะนั้น บริษัท
 ด้จะใช้สิทธิในการไถ่ถอนหุ้นที่แปลงสภาพคืนตามราคาเรียกคืนที่กำหนดไว้ก่อนถึง
 ด้ระยะเวลากำหนดไถ่ถอนคืนก็ได้ ซึ่งการกำหนดข้อบังคับดังกล่าวเป็นการให้
 ด้สิทธิแก่บริษัทผู้ออกหุ้นที่แปลงสภาพที่สามารถเลือกปฏิบัติว่าจะปลดภาระ
 ด้ผูกพันตามกฎหมายก่อนครบกำหนดไถ่ถอนหรือไม่

ส่วนข้อพิจารณาด้านภาษีอากรของหุ้นที่แปลงสภาพนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1.1 กรณีผู้ถือหุ้นที่แปลงสภาพ เป็นบุคคลธรรมดา

1.1.1 เมื่อ เป็นหุ้นก่อนการแปลงสภาพ

ก) ในขณะที่ถือครองหุ้น ผู้ถือหุ้นจะเสียภาษีจากดอกเบี้ยที่ได้รับในอัตรา
 15% เช่นเดียวกับหุ้นกู้ธรรมดา (Straight Debentures) โดยบริษัทผู้จ่ายเงินได้มีหน้าที่
 ด้หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย สิ้นปีผู้มีเงินได้มีสิทธิเลือกที่จะนำดอกเบี้ยดังกล่าวมารวมคำนวณเป็น

เงินได้เพื่อเสียภาษีหรือไม่ก็ได้

ข) เมื่อขายหุ้นกู้แปลงสภาพ ผู้ขายจะได้รับยกเว้นภาษีจากกำไรจากการขายหุ้นกู้แปลงสภาพ ทั้งนี้ เป็นไปตามผลของกฎกระทรวงฉบับที่ 196 (พ.ศ. 2538)**

ค) ในด้านของบริษัทผู้ออกหุ้นกู้แปลงสภาพสามารถนำดอกเบี้ยจ่ายมาลงเป็นรายจ่ายในการคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้โดยไม่ต้องห้ามตามมาตรา 65 ทวิ และ มาตรา 65 ตริ แห่งประมวลรัษฎากร

1.1.2 เมื่อเป็นหุ้นสามัญภายหลังการแปลงสภาพ

ก) ในขณะที่ถือครองหุ้นสามัญผู้ถือหุ้นสามัญจะ เสียภาษีจากเงินปันผลที่ได้รับ ในอัตรา 10%

ข) เมื่อขายหุ้นสามัญผู้ถือจะได้รับยกเว้นกำไรจากการโอนหากผู้ถือเป็นบุคคลธรรมดาและขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ กรณีอื่น ๆ ต้องเสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนด

1.2 กรณีผู้ถือหุ้นกู้แปลงสภาพ เป็นนิติบุคคล

เนื่องจากภาระภาษีของนิติบุคคลผู้ถือหุ้นกู้แปลงสภาพไม่ว่าจะก่อนหรือหลังการแปลงสภาพจะมีภาระภาษีเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ดอกเบี้ยที่นิติบุคคลได้รับจากการถือครองหุ้นกู้ก่อนแปลงสภาพ หรือเงินปันผลที่นิติบุคคลได้รับหลังจากแปลงสภาพเป็นหุ้นสามัญแล้ว ถือเป็นรายได้ที่จะต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 30 เช่นเดียวกับกำไรจากการขายหุ้นกู้หรือหุ้นสามัญ

ส่วนกรณีนิติบุคคลต่างประเทศมิได้ประกอบกิจการในประเทศไทย เงินได้ดอกเบี้ยและกำไรจากการขายหุ้นกู้หรือหุ้นสามัญจะต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 15% ในขณะที่เงินปันผลจะถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย ในอัตรา 10% โดยทั้ง 3 กรณีดังกล่าว ผู้จ่ายเงินได้เป็นผู้มี

* ประมวลรัษฎากร มาตรา 48 (3)

** เดิมก่อนที่กฎกระทรวงฉบับที่ 196 (พ.ศ. 2538) จะมีผลใช้บังคับในวันที่ 10 กรกฎาคม 2538 กำไรจากการโอนจะได้รับยกเว้นภาษีตามกฎกระทรวงฉบับที่ 126 ข้อ 2 (30) ซึ่งปัจจุบันถูกยกเลิกโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 196

หน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย และนำส่งต่อกรมสรรพากร ผู้มีเงินได้ไม่ต้องนำเงินได้ดังกล่าวไปยื่น
เสียภาษีตอนสิ้นปีแต่อย่างใด

ปัญหาของภาวะภาษีของหุ้นที่แปลงสภาพจะเกิดขึ้นเมื่อ การแปลงสภาพจาก
หุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญโดยมีราคาแปลงสภาพที่กำหนดไว้สูงกว่ามูลค่าหุ้นสามัญที่ตราไว้ การแปลงสภาพ
จะก่อให้เกิดส่วนเกินมูลค่าหุ้น กรณีนี้บริษัทผู้ออกหุ้นที่แปลงสภาพจะบันทึกบัญชีโดยลงรายการโอน
จากบัญชีหุ้นกู้ (ซึ่งถูกจัดอยู่ในบัญชีหนี้สินระยะยาว) มาเข้าบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นโดยต้องแยกเป็น
2 รายการ คือ รายการทุนเรือนหุ้นสามัญกับรายการส่วนเกินมูลค่าหุ้น แต่อย่างไรก็ตาม กรณี
แบบนี้ในทางปฏิบัติมักไม่ค่อยปรากฏ ทั้งนี้ เนื่องจากว่าหากเป็นกรณีที่ราคาแปลงสภาพสูงกว่า
มูลค่าหุ้นสามัญจริง ผู้ลงทุนส่วนมากจะไม่นิยมแปลงสภาพในช่วงดังกล่าว ในทางกลับกันในกรณีที่
ราคาแปลงสภาพที่กำหนดต่ำกว่ามูลค่าหุ้นสามัญ กรณีนี้ย่อมทำให้ผู้ถือหุ้นที่ทำการแปลงสภาพได้รับ
ผลประโยชน์ที่เกิดจากส่วนต่างของราคาแปลงสภาพกับราคาหุ้นสามัญดังกล่าว ซึ่งผลประโยชน์
ที่ได้รับในส่วนนี้ ปัจจุบันกรมสรรพากรตีความว่าการแปลงสภาพจากหุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญยังมีใช่เป็น
การโอนเปลี่ยนมือหรือซื้อขาย ซึ่งจะก่อให้เกิดเงินได้หรือสิทธิที่จะก่อให้เกิดเงินได้หรือสิทธิที่จะ
ได้รับเงินได้จริง จึงถือไม่ได้ว่าผู้ถือหุ้นได้รับผลประโยชน์จากการโอนหุ้นซึ่งมีราคาเป็นเงินได้
เกินกว่าที่ลงทุนตามมาตรา 40 (4) (ข) แห่งประมวลรัษฎากร จึงไม่เข้าลักษณะเป็นเงินได้
พึงประเมินอันจะต้องเสียภาษีเงินได้ ดังนั้น ปัจจุบันผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลจึง
ไม่ต้องนำรายได้ส่วนเกินทุน ณ วันแปลงสภาพมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้แต่อย่างใด

ภาวะภาษีในส่วนที่ทำการแปลงสภาพจากหุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาลักษณะ
การจัดเก็บภาษีของประเทศต่าง ๆ ปรากฏว่าประเทศส่วนใหญ่ไม่มีการเก็บภาษีจากผู้ถือหุ้น โดย
สามารถสรุปเหตุผลในเรื่องดังกล่าวได้ดังนี้คือ

1. ในช่วงของการใช้สิทธิของการเป็นผู้ถือหุ้นที่แปลงสภาพเป็นหุ้นสามัญยังไม่อาจถือ
ได้ว่าเกิดรายได้ที่จะนำมาเสียภาษี
2. การแปลงสภาพหุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญนั้น เปรียบได้ว่าผู้ถือหุ้นได้ชำระ เงินค่าหุ้นสามัญ
เต็มตามราคาที่บริษัทกำหนด (Conversion Price) ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการจองซื้อหุ้น
เพิ่มทุนของบริษัท

หนังสือสำนักงานเศรษฐกิจการคลังที่ กค. 0305/20 ลงวันที่ 30 มกราคม 2533
และหนังสือตอบข้อหารือกรมสรรพากรที่ กค. 0802/20416 ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2532

3. การอนุญาตให้บริษัทออกหุ้นกู้แปลงสภาพเป็นวิธีหนึ่งที่จะส่งเสริมการระดมทุนระยะยาวโดยที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ทั้งในด้านของบริษัทและผู้ถือหุ้น กล่าวคือ บริษัทสามารถจะเลือกใช้เครื่องมือระดมทุนให้มีต้นทุนที่เหมาะสมกับสถานะทางการเงินของบริษัท และภาวะตลาดการเงินในขณะนั้น ๆ ในขณะที่เดียวกับผู้ลงทุนก็มีทางเลือกในการลงทุนเพิ่มขึ้นตามสภาพของตลาดการเงินเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเทศที่เก็บภาษีจากการแปลงสภาพ เช่น ประเทศออสเตรเลียจะเก็บภาษีกำไรจากการโอนทั้งในวันแปลงสภาพหุ้นกู้และวันขายหุ้นสามัญ ดังนี้คือ

- วันแปลงสภาพ เก็บภาษีจากส่วนต่างของ Market Value of Share กับ Issue Price at Conversion Time

- วันขายหุ้น เก็บภาษีจากราคาขาย (Sales) หักด้วย Market Value of Convertible Note at Conversion Time กับภาวะเงินเฟ้อช่วงเวลาถือ (Cost base indexed for inflation over the holding period)*

จะเห็นได้ว่าการเก็บภาษีในลักษณะดังกล่าว เป็นการเก็บภาษีตามสัดส่วนของผลประโยชน์ที่ผู้ถือหุ้นกู้แปลงสภาพควรจะได้รับในขณะนั้น ผู้เขียนเห็นว่าการเก็บภาษีในวิธีดังกล่าวเป็นวิธีการที่เหมาะสมและเป็นธรรมที่สุด เพราะ ณ วันที่ใช้สิทธิแปลงสภาพจากหุ้นกู้ไปเป็นหุ้นสามัญนั้น เมื่อเกิดส่วนเกินมูลค่าหุ้นที่เกิดจากการใช้สิทธิแปลงสภาพหุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญ หากผู้ใช้สิทธิแปลงสภาพดังกล่าวขายหุ้นสามัญ ณ วันแปลงสภาพ ผู้ถือหุ้นสามัญย่อมจะได้รับเงินได้ในทันที ณ วันแปลงสภาพ การกำหนดให้เก็บภาษีจากส่วนเกินที่เกิดจากการใช้สิทธิแปลงสภาพมีข้อดี คือทำให้ผู้ถือหุ้นสามารถทยอยรับรู้รายได้บางส่วนก่อนถึงเวลาขายหุ้นสามัญแต่ในบางกรณีอาจมองว่าเป็นการเก็บภาษีก่อนที่จะเกิดเงินได้ขึ้นจริง

ตัวอย่างเช่น

สมมติราคาตลาดของหุ้นสามัญ ณ วันแปลงสภาพเท่ากับ 100 บาท ราคาใช้สิทธิแปลงสภาพ 90 บาท ต่อมาขายหุ้นสามัญในราคาตลาด 120 บาท เช่นนี้มีภาระภาษีดังนี้

*เอกสารสรุปภาระภาษีของ Convertible Bond และ Warrants
ของฝ่ายพัฒนาและวางแผนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2532

1. ณ วันแปลงสภาพเสียภาษี = $100 - 90 = 10$ บาท ในฐานะผลกำไรจากการขาย

2. ณ วันขายหุ้นสามัญที่เกิดจากการแปลงสภาพหุ้นกู้เสียภาษี = $120 - 100 = 20$ บาท ในฐานะผลกำไรจากการขาย

สำหรับการจัดเก็บภาษีหุ้นกู้แปลงสภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น แยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี คือ ในกรณีที่หุ้นกู้แปลงสภาพที่ให้สิทธิแปลงสภาพจากหุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญของบริษัทผู้ออกหุ้นกุนั้น เงินได้ส่วนเกินที่เกิดจากการใช้สิทธิแปลงสภาพจะไม่ถูกจัดเก็บภาษี (If the investor who has purchased such a bond chooses to exercise the conversion privilege, taxable gain (or deductible loss) is not realized on the conversion of a bond into stock of the issuing corporation.)

แต่หากเป็นการแปลงสภาพหุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญของบริษัทอื่นที่มีบริษัทที่ออกหุ้นกู้แปลงสภาพ เงินได้ส่วนเกินที่เกิดจากการใช้สิทธิแปลงสภาพจะถูกจัดเก็บในลักษณะเดียวกับการเก็บภาษีเงินได้สำหรับหุ้นกู้แปลงสภาพของประเทศออสเตรเลีย¹

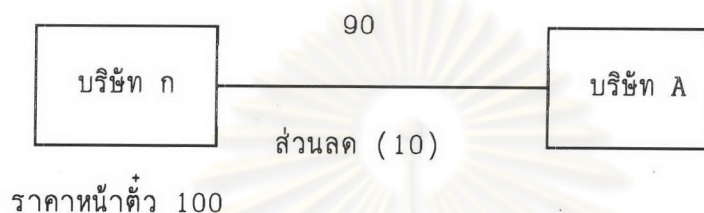
2. ปัญหาความเหมาะสมในการจัดเก็บภาษีเงินได้สำหรับนิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย

เป็นที่ทราบกันว่านิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย จะต้องเสียภาษีจากยอดรายรับตามมาตรา 70 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งการเสียภาษีตามมาตราดังกล่าวได้โยงไปถึงการจัดเก็บภาษีจากเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (2) (3) (4) (5) และ (6) ดังนั้น เงินได้ประเภทส่วนลดตามมาตรา 40(4)(ก) จึงตกอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 70 เช่นกัน แต่เดิมมีปัญหาเรื่องความไม่แน่นอนในการจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทส่วนลดว่าควรจะเก็บภาษีเมื่อใด ดังนั้นในอดีตยังมีผู้ปฏิบัติในการที่จะหักภาษี ณ ที่จ่ายสำหรับเงินได้ประเภทส่วนลดที่จ่ายให้แก่นิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทยในลักษณะ

¹Lewis U. Solonmon "Taxation of investment Volume 2"

หลากหลายแตกต่างกันไป ซึ่งลักษณะของปัญหาในอดีตสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

ตัวอย่างที่ 1

สมมติข้อเท็จจริงมีดังนี้ บริษัท ก ออกตั๋วเงินราคา 100 บาท ขายให้บริษัท A ซึ่งเป็นบริษัทต่างประเทศที่ได้ประกอบกิจการในประเทศไทยในราคา 90 บาท ในทางปฏิบัติปัจจุบันมีการปฏิบัติในการหักภาษี ณ ที่จ่าย สำหรับเงินได้ส่วนลดที่เกิดขึ้นแก่นิติบุคคลดังกล่าว เป็น 3 กรณี ดังนี้ คือ

กรณีที่ 1 บริษัท ก จะหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 15 ของเงินส่วนลดที่บริษัท A ได้รับในทันที กรณีที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากบริษัท ก.ถือเกณฑ์การตีความมาตรา 70 แห่งประมวลรัษฎากรว่าจะต้องตีความเช่นเดียวกับกรณีของบุคคลธรรมดา กล่าวคือ กรณีบุคคลธรรมดาได้รับเงินได้ประเภทส่วนลดจะต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายทันที (upfront) ในอัตรา 15% ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บริษัทต้องรับผิดชอบการสรรพากรในภายหลัง

กรณีที่ 2 บริษัท ก. จะยังไม่หักภาษี ณ ที่จ่ายจากบริษัท A ในทันทีแต่จะหักภาษี ณ ที่จ่ายกับผู้ทรงคนสุดท้ายที่นำตั๋วเงินมาไถ่ถอนกับบริษัท ทั้งนี้ เพราะบริษัท ก.ถือปฏิบัติตามเกณฑ์เงินสดโดยเคร่งครัด โดยถือว่าเงินได้ส่วนลดจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการไถ่ถอนตั๋วเงินเท่านั้น กรณีนี้บริษัท ก. ตีความสอดคล้องกับแนวคำพิพากษาและแนวตอบข้อหารือของกรมสรรพากรดังกล่าวข้างต้น

กรณีที่ 3 บริษัท ก. จะไม่หักภาษี ณ ที่จ่ายสำหรับเงินได้ส่วนลดที่เกิดขึ้นเลยไม่สำหรับการขายครั้งใด ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากบริษัท ก. ไม่ทราบว่าควรจะหักภาษี ณ ที่จ่ายเมื่อใด หรือบริษัท ก. ต้องการหลีกเลี่ยงการหักภาษี ณ ที่จ่าย ซึ่งบริษัท ก. อาจใช้

วิธีดังจะแสดงให้เห็นตามตัวอย่างต่อไปนี้เป็นคือ

ตัวอย่างที่ 2

ราคาหน้าตัว 100

จากแผนภาพข้างต้น ในกรณีที่ดีความได้ว่าการขายตัวโดยมีส่วนลดให้กับนิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทยนั้น จะต้องมีการหักภาษี ณ ที่จ่ายทันทีเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีที่สามารถกระทำได้โดยวิธีดังต่อไปนี้ คือ ก่อนที่บริษัท ก จะขายตัวให้บริษัท A ซึ่งเป็นนิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย บริษัท ก จะขายตัวให้กับบริษัท ข ซึ่งเป็นบริษัทในประเทศไทยก่อนในราคา 90 บาท (บริษัท ข. จะไม่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายแต่จะต้องนำเงินได้ส่วนลดไปรวมคำนวณเป็นเงินได้ตอนสิ้นปี) ต่อจากนั้นบริษัท ข จึงขายต่อตัวดังกล่าวให้บริษัท A ในราคา 95 บาท ผลในทางภาษี คือ บริษัท ก ผู้ขายจะไม่หักภาษี ณ ที่จ่ายสำหรับเงินส่วนลด 10 บาท ที่เกิดขึ้นกับบริษัท ข เนื่องจากว่าเป็นการขายให้กับบริษัทในประเทศไทยด้วยกัน ส่วนกรณีของบริษัท ข เมื่อนำตัวไปขายต่อให้บริษัท A ในราคา 95 บาท บริษัท ข ก็จะไม่หักภาษี ณ ที่จ่ายกับบริษัท A โดยบริษัท ข อ้างได้ว่าส่วนลดที่เกิดจากการขายลดตัวให้กับบริษัท A นั้น ไม่ใช่ส่วนลดที่เกิดจากการขายครั้งแรก

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า หากบริษัท ก เสียไปขายตัวให้กับบริษัทในประเทศไทยก่อน อาจทำให้นิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทยหลุดพ้นจากภาระภาษีทั้งปวงโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้ เพราะเดิมเชื่อกันว่าการเก็บภาษีจากส่วนลดจะเก็บเฉพาะการซื้อขายทอดแรกเท่านั้น เพราะฉะนั้นหากหลีกเลี่ยงภาระภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับการซื้อขายทอดแรกได้แล้วก็จะไม่มีภาระภาษีใด ๆ ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันกรมสรรพากรได้ออกหนังสือตอบข้อหารือถึงแนวปฏิบัติในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลตามมาตรา 70 แห่งประมวลรัษฎากรสำหรับเงินได้ประเภทส่วนลด

ไว้แล้วว่า ให้มีการจัดเก็บภาษีส่วนลดจากผู้นำตราสารหนี้มาไถ่ถอนเมื่อวันครบกำหนดไถ่ถอน จากหนังสือตอบข้อหารือดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปแนวคำวินิจฉัยของกรมสรรพากรได้ดังนี้

1. การกำหนดวันที่ถือว่าบริษัทต่างประเทศตามมาตรา 70 แห่งประมวลรัษฎากรมีเงินได้พึงประเมินประเภทส่วนลด ถือเอาวันที่ตัวหรือตราสารหนี้ถึงกำหนดไถ่ถอนเท่านั้น
2. วันที่ได้มีการจำหน่ายตัวเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอนให้แก่บริษัทต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย ยังไม่ถือว่ามีเงินได้ตามมาตรา 40 (4)(ก) เกิดขึ้น กับบริษัทต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย ผู้ขายจึงยังไม่มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายตามมาตรา 70 แห่งประมวลรัษฎากร
3. การพิจารณาถึงผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ตามมาตรา 40(4)(ก) ประกอบกับมาตรา 70 ไม่คำนึงว่านิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย จะเป็นผู้เข้ามาซื้อลดตัวหรือตราสารแสดงสิทธิในครั้งแรกเท่านั้น ต่างจากกรณีการตีความตามความมาตรา 40 (4)(ก) ในกรณีของบุคคลธรรมดา
4. ฐานที่จะนำมาใช้คำนวณหาผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ตามมาตรา 70 คำนวณจากราคาที่ตราไว้หน้าตัวกับราคาจำหน่ายครั้งแรกเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม แม้กรมสรรพากรจะนำวิธีการเก็บภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ประเภทส่วนลดจากผู้ทรงตัวคนสุดท้ายหรือจากบุคคลที่นำตัวเงินมาไถ่ถอน ก็ยังก่อให้เกิดข้อบกพร่องบางประการ กล่าวคือ เนื่องจากวิธีการดังกล่าวข้างต้นอาจเป็นช่องทางให้มีการเลี่ยงภาษีได้ง่าย

หนังสือตอบข้อหารือกรมสรรพากรที่ กค. 0802/367 ลงวันที่ 9 มกราคม 2539 เหตุผลในการที่กรมสรรพากรวางแนวไว้ว่า ให้หักภาษีจากส่วนลดทั้งจำนวนจากราคาจำหน่ายครั้งแรกกับราคาที่ตราไว้หน้าตัว ทั้งนี้เพราะว่าในกรณีที่มีการโอนเปลี่ยนมือกันหลายทอด จากตัวอย่างข้างต้น บริษัท B ผู้ทรงตัวรายสุดท้ายจะไม่มีทางทราบได้ว่าบริษัท A ขายตัวเงินให้กับธนาคาร โดยหักส่วนลดไว้ครั้งแรกเป็นจำนวนเท่าใด ยิ่งมีการโอนขายกันมากครั้งเท่าใด ยิ่งทำให้ไม่สามารถทราบถึงราคาที่ซื้อขายที่แท้จริงเท่านั้นจึงอาจเกิดปัญหาในการหลีกเลี่ยงเพื่อเลี่ยงภาษี ดังนั้น สรรพากรจึงต้องกำหนดให้หักภาษีเงินได้ประเภทส่วนลดจากราคาที่ตราไว้หน้าตัวกับราคาจำหน่ายครั้งแรกเท่านั้น

เช่นกัน โดยกำหนดให้นิติบุคคลต่างประเทศที่ไม่ได้ประกอบกิจการในประเทศไทยเป็นผู้ซื้อตราสารหนี้จากบริษัทไทยจากราคาหน้าตัว 100 บาท ในราคา 90 บาท ซึ่งส่วนลดที่เกิดขึ้น 10 บาท จะไม่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย (เมื่อกำหนดให้หักภาษี ณ ที่จ่ายส่วนลดเมื่อไถ่ถอน) และให้นิติบุคคลดังกล่าวถือตราสารหนี้ไว้จนเกือบครบกำหนดระยะเวลาไถ่ถอน จึงขายกลับให้กับนิติบุคคลในประเทศไทยอีกครั้งในราคา 99 บาท การกระทำเช่นนี้มีผลทำให้นิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทยไม่ต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายจากส่วนลด โดยวิธีนี้จะมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพของส่วนลดเป็นกำไรจากการขาย (Capital gains) ซึ่งเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (4) (ข) หากนิติบุคคลต่างประเทศดังกล่าวอยู่ในประเทศที่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับประเทศไทยและผลของอนุสัญญาภาษีซ้อนกำหนดให้ยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้จากทุนดังกล่าว (Capital gains) ก็จะมีผลทำให้บริษัทต่างประเทศหลุดจากภาระภาษีไปเช่นกัน ส่วนนิติบุคคลไทยนั้นเมื่อนำตัวมาไถ่ถอนในราคา 99 บาท จะเกิดผลต่าง 1 บาท ซึ่งจะต้องนำมารวมคำนวณเป็นเงินได้เพื่อเสียภาษีตอนสิ้นปี ซึ่งโดยปกติเงินได้ดังกล่าวจะคำนวณได้จากราคาขายหักด้วยราคาซื้อในทางปฏิบัติบริษัทต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย มักนิยมขายตัวดังกล่าวให้แก่ผู้ดูแลรักษาทรัพย์สิน Custodian ของตนเองในประเทศไทย หรือมิฉะนั้นก็จะตั้งบริษัทขึ้นในประเทศไทยเพื่อรับซื้อคืนตัวเงินดังกล่าวทั้งนี้ เพื่อเป็นการเลี่ยงภาษีดังที่ได้อธิบายไว้

ดังนั้น จึงมีข้อพึงพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างการเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลตามมาตรา 70 แห่งประมวลรัษฎากรโดยวิธีการเก็บภาษีทันทีแบบ upfront กับวิธีการเก็บภาษีเมื่อถึงกำหนดไถ่ถอน จะเห็นว่าทั้ง 2 วิธี ผู้มีเงินได้สามารถหาวิธีการเพื่อเลี่ยงการเสียภาษีได้ทั้งสิ้น ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดความแตกต่างระหว่างการเสียภาษีของบุคคลธรรมดากับการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามมาตรา 70 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งใช้เกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้เช่นกันจึงควรเสียภาษีในลักษณะเดียวกัน เมื่อกรมสรรพากรจัดเก็บภาษีเงินได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันประเทศที่ทำอนุสัญญาภาษีซ้อนกับไทยและมีผลยกเว้นภาษีสำหรับผลได้จากทุน (Capital gains) สำหรับนิติบุคคลผู้มีเงินได้ได้แก่ประเทศต่าง ๆ ดังนี้ คือ นอร์เวย์, เดนมาร์ก, เยอรมัน, สิงคโปร์, เนเธอร์แลนด์, อิตาลี, เบลเยียม, ปากีสถาน, อังกฤษ และไอร์แลนด์เหนือ, อินโดนีเซีย ส่วนประเทศฝรั่งเศสกับประเทศแคนาดา เป็นการยกเว้นโดยมีเงื่อนไขว่า จะต้องเป็นการขายหุ้นของบริษัทที่มีได้มีทรัพย์สินส่วนใหญ่เป็นอสังหาริมทรัพย์อยู่ในประเทศไทยเท่านั้นจึงจะได้รับการยกเว้นภาษีสำหรับผลได้จากทุนดังกล่าว

ส่วนลดสำหรับบุคคลธรรมดาที่แบบ upfront การเก็บภาษีเงินได้ส่วนลดตามมาตรา 70 แห่งประมวลรัษฎากรก็ควรทำในลักษณะ เช่นเดียวกัน

ปัญหาในการจัด เก็บภาษีหุ้นกู้ที่ออกควบใบสำคัญแสดงสิทธิ

1. ปัญหาในการคำนวณมูลค่าของใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant)

เดิมก่อนที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. จะได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนผู้ออกหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิในการซื้อหุ้นสามัญ (Stock Warrants) ต้องนำมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) มาใช้ เนื่องจากที่ผ่านมาบริษัทจดทะเบียนที่ออกหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) จะบันทึกบัญชีแบบไม่แยกมูลค่าของหุ้นกู้ที่เสนอขายควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ออกจากกัน กล่าวคือในขณะที่พันธบัตรรัฐบาลที่ไม่มีความเสี่ยงมีอัตราดอกเบี้ย (Coupon Rate) 6% แต่บริษัทสามารถออกหุ้นกู้ในอัตราดอกเบี้ย 4% ได้เพราะมีการควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ให้ โดยบันทึกต้นทุนทางการเงินเพียง 4% ทำให้งบกำไรขาดทุนไม่แสดงต้นทุนทางการเงินที่ถูกต้อง ทั้งนี้ เพราะบริษัทจะบันทึกบัญชีเฉพาะในส่วนของหุ้นกู้โดยบันทึกบัญชีตามราคาได้ถอน และไม่บันทึกบัญชีใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ทำให้มีเพียงดอกเบี้ยตามที่กำหนดไว้ในตราสารเท่านั้นที่ถือเป็นดอกเบี้ยจ่ายและไม่มีการหักส่วนลดมูลค่าหุ้นกู้ซึ่งมีมูลค่าของใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) รวมอยู่เป็นส่วนลดจ่ายในงบกำไรขาดทุนตามอายุของหุ้นกู้ด้วย เหตุผลที่ต้องกำหนดให้บันทึกมูลค่าของใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) เป็นส่วนลด เนื่องจากโดยปกติ ผู้ถือใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) จะมีสิทธิที่จะนำใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ไปเปลี่ยนเป็นหุ้นสามัญได้

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 56 ประกอบกับประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ.16/2537 เรื่อง หลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการรายงานเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหุ้นกู้เสนอขายพร้อมทั้งใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น เรื่องการจัดทำงบการเงินตามมาตรฐานการบัญชีของ Accounting Standards Council ของสหรัฐอเมริกา ประกาศ ณ วันที่ 29 สิงหาคม 2527

ในราคาที่สูงกว่าการซื้อหุ้นสามัญในราคาตลาดในขณะนั้น ดังนั้น ผู้ถือใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ย่อมได้รับประโยชน์จากการถือใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) หรือมิฉะนั้น ใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) บางตัวอาจสามารถแยกจำหน่ายจากหุ้นสามัญที่ถูกกำหนดให้ใช้สิทธิได้ ดังนั้น การที่ผู้ซื้อหุ้นกู้โดยได้รับใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ควบคู่ด้วย จึงควรรับรู้ถึงมูลค่าของใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) เป็นรายได้ทางบัญชีด้วยการบันทึกบัญชีในลักษณะที่ไม่แยกมูลค่าของหุ้นกู้ออกจากใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) นั้น เป็นการบันทึกบัญชีที่ขัดต่อประกาศคณะกรรมการ ก.ล.ต.ฉบับลงวันที่ 29 สิงหาคม 2535 ที่ออกตามความในมาตรา 56 ซึ่งกำหนดให้บริษัทจัดทำงบการเงินตามมาตรฐานการบัญชี ที่กำหนดโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย และในกรณีที่มาตรฐานการบัญชีของไทยยังครอบคลุมไม่ถึงก็ให้ใช้มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) หรือมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา (AICPA) ตามลำดับ ในแง่ของผู้ลงทุนการไม่แยกบันทึกบัญชีหุ้นกู้ออกจากใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) วิธีการบัญชีดังกล่าวยังทำให้ใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง กล่าวคือ ใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) จะมีมูลค่าเป็นศูนย์และจะมีกำไรเป็นจำนวนมากทันทีที่มีราคาเข้าไปซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ นอกจากนี้การบันทึกค่าของใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) เป็นศูนย์ยังส่งผลให้หุ้นกู้ที่ออกควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ที่ซื้อขายในตลาดมีราคาสูงเกินความเป็นจริง ในแง่ของผู้ถือใบสำคัญแสดงสิทธิทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีโดยการออกหุ้นกู้โดยให้ดอกเบี้ยต่ำ แต่แถบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ดังนั้น การที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนดให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกานี้ก็เพื่อวัตถุประสงค์ให้งบการเงินทั้งทางด้านผู้ออกและผู้ซื้อสะท้อนภาพที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริง และทำให้มาตรฐานการบัญชีของไทยเป็นที่ยอมรับของประเทศไทยอื่น ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตลาดทุนในอนาคต

ในการบันทึกบัญชีหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ตามมาตรฐานการบัญชีที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.กำหนด ในการออกหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ที่เสนอขายรวมกัน และใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) นั้นสามารถแยกออกจากหุ้นกู้ที่ออกพร้อม

หนังสือของสำนักงาน ก.บ.ช. กองบัญชีธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า ที่ พณ 0608.06/3030 ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2537 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการบันทึกบัญชีหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant)

และสามารถแยกซื้อขายต่างหากจากกันในตลาดหลักทรัพย์ได้ (Detachable Warrant) APB Opinion No. 14 (Paragraph 105) ได้กำหนดให้แยกมูลค่าหุ้นกู้และใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ออกจากกันโดยใช้ราคายุติธรรม (Fair value) ของหุ้นกู้ที่เสนอขายแยกจากใบสำคัญแสดงสิทธิ (Debt security without the Warrants) และราคายุติธรรมของใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ที่ไม่รวมหุ้นกู้ ณ วันที่ออกเสนอขายแก่ประชาชน (at time of issuance) เป็นเกณฑ์ในการปันส่วนราคาเสนอขายรวม (Proportional Method) ในขณะเดียวกัน Proposed IAS (Financial Instruments, Exposure Draft E48, paragraph 40) ได้กำหนดให้แยกมูลค่าหลักทรัพย์มากกว่าหนึ่งประเภทที่เสนอขายรวมกัน (Compound Financial Instruments) โดยใช้วิธีใดวิธีหนึ่งดังนี้

1. Incremental Method หรือ Residual valuation of equity component

วิธีนี้กำหนดให้นำราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ที่ทราบค่าได้โดยง่าย หักออกจากราคาเสนอขายรวม จำนวนเงินที่เหลือจะเป็นมูลค่าของหลักทรัพย์อีกประเภทหนึ่งที่หาราคายุติธรรมไม่ได้ เช่น ถ้าหาราคาซื้อขายของหุ้นกู้ที่ออกเสนอขายควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ณ วันที่ออกเสนอขายได้เพียงประเภทเดียว แต่ไม่ทราบราคายุติธรรมของใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ก็ให้นำราคายุติธรรมของหุ้นกู้หักออกจากราคาเสนอขายรวม จำนวนเงินที่เหลือจะเป็นมูลค่าของใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) เป็นต้น

2. Proportional Method

วิธีนี้จะต้องหาราคายุติธรรมของหลักทรัพย์แต่ละประเภทที่เสนอขายรวมกัน และใช้ราคายุติธรรมของหลักทรัพย์แต่ละประเภท เป็นเกณฑ์ในการปันส่วนตามอัตราส่วนของราคายุติธรรม ซึ่งก็คือวิธีการเดียวกันกับวิธีการที่กำหนดไว้ใน APB opinion No. 14 นั้นเอง จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าไม่ว่าจะใช้การบันทึกบัญชีโดยวิธีใด จะต้องหาราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ด้วยเสมอ จึงมีปัญหาว่าราคาใดจึงจะถือว่าเป็นราคายุติธรรม ในเรื่องนี้มีหลักการบัญชีกำหนดให้ใช้ Arbitrary Method ในกรณีที่ไม่สามารถหาราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ประเภทใดได้ ณ วันที่ออกเสนอขาย โดยบันทึกแบ่งสรรในเกณฑ์ตามความเห็นสมควร หรือให้บันทึกจำนวนรวมไว้ก่อนจนกว่าจะสามารถหาราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ได้ในเวลาใกล้

เคียงกัน จึงนำมาแยกบันทึกบัญชีหลักทรัพย์แต่ละประเภทตามวิธีที่ได้ระบุไว้ในมาตรฐานดังกล่าวข้างต้น

จากหลักการบัญชีข้างต้น หลักการบันทึกบัญชีหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) จึงไม่แตกต่างไปจากหลักการบันทึกบัญชี เมื่อออกหุ้นกู้โดยมีส่วนลดมูลค่าหุ้นกู้ วิธีการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความจริงที่ว่า การที่บริษัทสามารถออกหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ได้โดยมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าหุ้นกู้ปกติแสดงว่าใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) นั้น จะต้องเพิ่มผลประโยชน์ที่ผู้ออกต้องเสนอแก่ผู้ลงทุนเพื่อชดเชยดอกเบี้ยที่ต่ำ นั่นคือใบสำคัญแสดงสิทธิ ก็มีมูลค่าเช่นกัน อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำของหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) จึงไม่ใช่สิ่งที่ได้มาโดยปราศจากต้นทุน กล่าวคือ การเพิ่มหรือลดจำนวนใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ราคาใช้สิทธิหรืออัตราดอกเบี้ยบนหุ้นกู้จะสัมพันธ์กันและสัมพันธ์กับราคาหุ้นกู้ด้วย

ตัวอย่างเช่น บริษัทออกหุ้นกู้พร้อมใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) จำนวนตามมูลค่าที่ตราไว้ ฉบับละ 1,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี โดยกำหนดจ่ายทุก ๆ 6 เดือน มีอายุ 5 ปี หุ้นกู้ 1 ฉบับ เสนอขายควบกับใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) จำนวน 5 หน่วย โดยใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) แต่ละหน่วยมีสิทธิที่จะซื้อหุ้นสามัญของบริษัทได้ 1 หุ้น ในราคาหุ้นละ 200 บาท (ราคาตราไว้หุ้นละ 10 บาท) ระยะเวลาในการใช้สิทธิ 4 ปี 11 เดือน หากผลตอบแทนที่นักลงทุนคาดว่าจะได้รับอยู่ในอัตรา 12% จากการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันของหุ้นกู้เพียงอย่างเดียวจะได้ 779.203 บาท ดังนั้น มูลค่าของใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) เมื่อใช้ Incremental Method จะเท่ากับ $1,000 - 779.203 = 220.797$ บาท หรือประมาณหน่วยละ 44.16 บาท ($220.797/5$) และหากมีการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อเงื่อนไขอื่น ๆ ด้วย เช่น ถ้ามีการลดจำนวนใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ที่แถมลง ก็ควรจะเพิ่มอัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ หรือหากเพิ่มราคาใช้สิทธิให้สูงขึ้น อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ก็ควรจะเพิ่มขึ้น ดังนั้น ต้นทุนทางการเงิน (Cost of fund) ของหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) จึงไม่ต่ำอย่างที่ส่วนใหญ่เข้าใจกัน และมีค่าเท่ากับดอกเบี้ยจ่ายหุ้นกู้บวกกับต้นทุนของใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ไม่ใช่ดอกเบี้ยจ่ายหุ้นกู้เพียงอย่างเดียว

ตัวอย่าง การบันทึกบัญชีหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant)

เพื่อให้เข้าใจวิธีการบันทึกบัญชีหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิตามมาตรฐานการบัญชีสากล จะขอยกตัวอย่างโดยสมมติว่า เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2537 บริษัท ก. ออกหุ้นกู้พร้อมใบสำคัญแสดงสิทธิในการซื้อหุ้นสามัญของบริษัทฯ โดยออกหุ้นกู้มูลค่าที่ตราไว้ฉบับละ 1,000 บาท ราคาเสนอขายฉบับละ 1,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี โดยกำหนดจ่ายทุกๆ ปี มีอายุ 3 ปี หุ้นกู้ 1 ฉบับ เสนอขายควบกับ ใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) จำนวน 5 หน่วย โดยใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) แต่ละหน่วยมีสิทธิที่จะซื้อหุ้นสามัญของบริษัทได้ 1 หุ้น ในราคาหุ้นละ 200 บาท (ราคาตราไว้หุ้นละ 10 บาท) ระยะเวลาในการใช้สิทธิ 2 ปี 11 เดือน หากบริษัทใช้วิธีบันทึกบัญชีตามวิธี (Residual valuation of equity component) ซึ่งวิธีการนี้กำหนดให้หารราคายุติธรรมของหุ้นกู้ก่อน จากนั้นให้นำราคาของหุ้นกู้หักออกจากราคาขายหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิผลต่างที่เกิดขึ้น คือ ราคายุติธรรมของใบสำคัญแสดงสิทธิ ในการหารราคายุติธรรมของหุ้นกู้ Proposed IAS (Financial Instruments, Exposure Draft E48, A 81) ได้กำหนดแนวทางไว้ดังนี้ "On inception, the fair value of the liability component is the present value of the contractually determined stream of future cash flows discounted at the rate of interest applied by the market at that time to all instruments with the same credit status and providing substantially the same cash flows on the same terms but without the conversion option" การคำนวณราคายุติธรรมของหุ้นกู้ตามวิธีนี้จึงมีความจำเป็นต้องทราบอัตราดอกเบี้ยอ้างอิง จึงก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีอัตราดอกเบี้ยอ้างอิง อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังสามารถกระทำได้โดยใช้อัตราดอกเบี้ยที่สามารถเป็นที่ยอมรับได้ทั่วกัน เช่น กำหนดให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 5 ธนาคารเป็นอัตราดอกเบี้ยอ้างอิง เป็นต้น¹

---

¹ดร.วรศักดิ์ ทูมมานนท์, โรงแรมโอเรียนเต็ล "เอกสารสัมมนา เรื่องการบัญชี (ใหม่) ตราสารทางการเงิน" วันเสาร์ที่ 28 ตุลาคม 2538 ณ หน้า 2-05 ถึง 2-07.

2. ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบในทางปฏิบัติที่เกิดจากการแยกมูลค่าหุ้นกู้ควบ Warrant ในทางบัญชี

ปัจจุบันเมื่อมีการแยกงบบัญชีหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) การให้บริษัทผู้ออกต้องบันทึกมูลค่าใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) เป็นรายได้ประเภทเดียวกับส่วนลด และจะต้องมีการตัดจำหน่ายส่วนลดมูลค่าหุ้นกู้ตลอดระยะเวลาคงเหลือก่อนใช้สิทธิ ซึ่งจะทำให้บริษัทมีต้นทุนดอกเบี้ยจ่ายเพิ่มขึ้น (ทยอยรับรู้ส่วนลดเช่นเดียวกับดอกเบี้ยจ่าย) การกระทำดังกล่าวอาจส่งผลให้ผลประกอบการของบริษัทผู้ออกหุ้นกู้ปรับตัวลดลง แต่จะช่วยสะท้อนภาพที่แท้จริงของผลการดำเนินงานและฐานะการเงินให้แก่นักลงทุนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาหลายบริษัทได้มีมติยกเลิกการออกหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) โดยเปลี่ยนมาใช้วิธีระดมทุนโดยทำการจัดสรรหุ้นสามัญเพิ่มทุนแทน ทั้งนี้ เพราะวิธีการทางบัญชีดังกล่าวดูเหมือนไม่ได้ช่วยลดค่าใช้จ่าย แต่กลับทำให้ผู้ออกหุ้นกู้มีต้นทุนทางการเงินสูงขึ้น ดังนั้น ถึงแม้ว่าวิธีการบัญชีดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อกระแสเงินสดของบริษัท เพราะเป็นการตัดจำหน่ายทางบัญชีเท่านั้น ซึ่งไม่แตกต่างจากการตัดจำหน่ายค่าเสื่อมราคาอีกทั้งส่วนลดมูลค่าหุ้นกู้ที่ทยอยตัดบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละงวดตลอดอายุหุ้นกู้ก็ยังถือเป็นค่าใช้จ่ายทางภาษีด้วย อย่างไรก็ตาม บริษัทที่ต้องการให้กำไรสุทธิในงบกำไรขาดทุนออกมาดีอาจจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการระดมทุนในรูปแบบดังกล่าวโดยเฉพาะกลุ่มสถาบันการเงิน เพราะจะทำให้มีต้นทุนของเงินในการนำไปปล่อยสินเชื่อสูงกว่าความเป็นจริง จากการตัดจำหน่ายส่วนลดมูลค่าหุ้นกู้ตามอัตราผลได้เมื่อหุ้นกู้ครบกำหนดได้ถอน (Maturity Yield) ที่ระดับ 12-13% ซึ่งใกล้เคียงกับดอกเบี้ยที่จะได้รับจากการปล่อยสินเชื่อหรือสูงกว่า ซึ่งจะทำให้สถาบันการเงินดังกล่าวต้องขาดทุนทันที ในทางตรงกันข้ามสำหรับธุรกิจบางประเภท อาทิเช่น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จะให้ความสนใจในเรื่องกระแสเงินสด (Cash Flow) มากกว่าตัวเลขผลประกอบการในงบกำไรขาดทุน เนื่องจากธุรกิจประเภทนี้ต้องการใช้เงินมาก จึงยอมที่จะบันทึกแยกบัญชีหุ้นกู้และใบสำคัญแสดงสิทธิ โดยมองว่าเงินในกระเป๋าย่อมสำคัญกว่ากำไรต่อหุ้น อนึ่ง ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบในทางปฏิบัติที่เกิดจากการแยกมูลค่าหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) นี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้นหากมีการกำหนดให้มีการบันทึกบัญชีย้อนหลัง ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสถาบันการเงินหรือบริษัทที่ออกหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) มานานแล้ว ก็จะได้รับผลกระทบอย่างยิ่งหากมีการจัดอันดับความน่าเชื่อถือ

ถือจากทริสต์ เพราะอาจส่งผลกระทบต่ออันดับความน่าเชื่อถือของหุ้นกู้ให้ลดลง เนื่องจากการบันทึกบัญชีด้วยวิธีดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อตัวเลขผลการดำเนินงานในอดีตให้ลดลง จึงนับว่าเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการชะลอการออกหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ในตลาดตราสารหนี้ลง เป็นการลดโอกาสในการเลือกลงทุนของผู้ลงทุนด้วย²

ส่วนผลกระทบต่อการลงทุนในด้านภาษีนั้น การที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนดให้มีการบันทึกบัญชีโดยวิธีการดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ลงทุนโดยเฉพาะที่เป็นบุคคลธรรมดา กล่าวคือ จากที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ข้างต้น ทำให้ทราบว่าผู้ซื้อหุ้นกู้โดยมีส่วนลดหากเป็นบุคคลธรรมดาขายแรกอาจจะต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 15% ทันที ดังนั้นผู้ลงทุนรายย่อยที่เข้ามาซื้อหุ้นกู้ควบใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) รายแรกจะต้องรับภาระภาษีที่เกิดขึ้นทันที และเมื่อผู้ซื้อรายแรกจะนำไปขายต่อก็จะต้องมีการบวกภาษีที่ตนรับภาระมาเข้าไปเป็นต้นทุนในการตั้งราคาขายด้วย ทำให้ราคาหุ้นกู้อาจสูงจนไม่มีใครต้องการจะซื้อจึงเป็นการขัดกับนโยบายของรัฐที่ต้องการจะส่งเสริมตลาดตราสารหนี้ให้เกิดขึ้นโดยเร็ว นอกจากนี้หากพิจารณาในแง่ความเหมาะสมถูกต้องแล้ว การหักภาษี ณ ที่จ่ายดังกล่าวเป็นการไม่ยุติธรรมต่อผู้ลงทุน เนื่องจากผู้ลงทุนยังไม่ได้รับรายได้จนกว่าจะขายตราสาร หรือตราสารถึงกำหนดชำระดอกเบี้ยในแต่ละงวด และไม่สอดคล้องกับฐานรายได้พึงประเมินของบุคคลธรรมดาซึ่งจะคำนวณตามเกณฑ์เงินสด

นอกจากนั้นเมื่อเปรียบเทียบถึงความจำเป็นที่จะต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย สำหรับส่วนลดทันทีแล้วนั้น มีข้อน่าสังเกตว่าประมวลรัษฎากรกำหนดให้หักภาษี ณ ที่จ่าย ส่วนลดสำหรับบุคคลธรรมดาในอัตรา 15% แต่ในขณะที่ผู้มีเงินได้ส่วนลดดังกล่าวเป็นนิติบุคคลกลับไม่ต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายส่วนลดแต่อย่างใด จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำสำหรับภาระภาษีของบุคคลธรรมดากับนิติบุคคล จะเห็นว่าการกำหนดภาระภาษีดังกล่าวเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งในการส่งเสริมให้มีการระดมทุนโดยออกตราสารหนี้ดังกล่าว

สำหรับในเรื่องเกณฑ์การรับรู้เงินได้ของภาษีธุรกิจเฉพาะตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 จะเห็นว่าผู้มีเงินได้สามารถเลือกใช้เกณฑ์ทางบัญชีเกณฑ์ใดก็ได้ในการรับรู้รายได้เพื่อเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ดังนั้นสำหรับกิจการที่ใช้เกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้จะไม่ประสบ

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 2-20

กับปัญหาที่จะต้องรับรู้ถึงมูลค่าของใบสำคัญแสดงสิทธิในฐานะเงินได้ประเภทส่วนลด เพราะกิจการจะรับรู้ส่วนลดเป็นเงินได้ต่อเมื่อมีการไถ่ถอนเท่านั้น แต่สำหรับกิจการใดประสงค์ที่จะใช้เกณฑ์สิทธิในการรับรู้รายได้ในการคำนวณภาษีธุรกิจเฉพาะ ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาการเสียภาษีซ้ำซ้อนได้อยู่ ทั้งนี้เพราะการใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้จะต้องถือว่าผู้ถือตราสารมีสิทธิเรียกร้องในส่วนลดตั้งแต่ได้ซื้อตราสารนี้ดังกล่าว ดังนั้นปัญหาจึงขึ้นอยู่กับว่ากรมสรรพากรจะถือว่าส่วนลดถือเป็นเงินได้เมื่อใด ซึ่งในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาที่ว่ากรมสรรพากรจะถือว่าส่วนลดควรรับรู้เป็นรายได้เมื่อใดนั้น กรมสรรพากรมีแนวโน้มที่จะตีความแตกต่างไปจากกรณีของการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กล่าวคือ ในทางปฏิบัติแม้ผู้มีเงินได้จะใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ แต่กรมสรรพากรมีแนวโน้มว่าจะตีความว่าส่วนลดถือเป็นเงินได้ที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ เมื่อครบกำหนดไถ่ถอนแล้วเท่านั้น ส่วนผลประโยชน์อื่นใดที่เกิดจากตราสารหนี้ที่มีส่วนลดในระหว่างที่ยังไม่ถึงกำหนดไถ่ถอนให้ถือเป็นกำไรจากการขาย ซึ่งแนวการตีความเช่นนี้แม้จะป็นทางช่วยขจัดภาษีซ้ำซ้อนแต่ก็เป็นการศึกษาที่ขัดกับหลักการรับรู้เงินได้โดยใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเงินได้ทันทีที่มีสิทธิเรียกร้องเกิดขึ้น ซึ่งคือวันที่ผู้มีเงินได้ได้ซื้อตราสารหนี้โดยมีส่วนลดนั่นเอง แนวความคิดดังกล่าวนี้สามารถยกมาสนับสนุนได้โดยคำพิพากษาฎีกาที่ 2004/2528 ตัดสินวางแนวไว้ว่า เชื้อซึ่งออกไปแล้วแต่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ เป็นสิทธิเรียกร้องที่จำเลยจะได้รับเชื้ออันนั้น ดังนั้น ในกรณีออกตราสารหนี้โดยมีส่วนลดแม้จะยังไม่ถึงกำหนดไถ่ถอนควรถือว่าสิทธิเรียกร้องเกิดขึ้นทันทีที่ออกตราสารหนี้โดยมีส่วนลดดังกล่าวเช่นกัน โดยมิพักต้องรอให้ตราสารหนี้ถึงกำหนดไถ่ถอนก่อน ทั้งนี้ เพราะการเกิดสิทธิเรียกร้องกับการสามารถนำสิทธิตามสิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นนั้นเป็นคนละกรณีกัน ดังนั้น แนวทางในการแก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนที่อาจเกิดขึ้นกับกิจการที่ใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้นั้นยังคงเป็นปัญหาต่อไป เพราะผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการที่กรมสรรพากรจะใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการตีความว่า การใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้มีส่วนลดมีผลไม่แตกต่างจากการใช้เกณฑ์เงินสด เพราะจะทำให้หลักการตีความกฎหมายผิดไปจากความเป็นจริง และจะทำให้เกิดความไม่แน่นอนหรือขาดหลักเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ในการตีความกฎหมาย หากว่าจะพยายามตีความกฎหมายให้แตกต่างไปจากหลักที่ควรจะเป็น ดังนั้น เพื่อเป็นการขจัดปัญหาเรื่องภาระภาษีซ้ำซ้อนในกรณีของส่วนลด กรมสรรพากรควรกำหนดมาตรการให้กิจการต่าง ๆ ใช้เกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้เพียงอย่างเดียว